

Integrace uprchlíků na trhu práce a v bydlení

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

unicef
pro každé dítě

6. vlna výzkumu Hlas Ukrajinců – červen 2023

Kateřina Šafářová, Martina Kavanová, Michael Škvrňák,
Lucie Marková, Michal Kunc, Daniel Prokop

9. 8. 2023

PAOQ
RESEARCH

O projektu

Hlas Ukrajinců

Výzkum a jeho účel

Tento report popisuje aktuální situaci a dlouhodobý vývoj v pracovní aktivitě, bydlení, příjmech a znalosti češtiny ukrajinských uprchlíků v Česku. Je součástí šesté vlny reprezentativního longitudinálního výzkumu Hlas Ukrajinců zaměřeného na integraci ukrajinských uprchlíků, který mapuje také vzdělávání a integraci ukrajinských dětí.

Realizátoři a partneři

Výzkum realizuje PAQ Research, z. ú. (obsah a zpracování výstupů) ve spolupráci se Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i. (sběr dat). Výzkum podpořil UNICEF ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (dále MPSV) a Nadace 3WFoundation.

Vzorek a reprezentativita

Ve výzkumu je celkem **N=1425 domácností**, ve kterých žije celkem **N=3789 uprchlíků z Ukrajiny**. Dotazování probíhalo **od 2. 6 do 22. 6. 2023**. Analýza pracovní aktivity se týká všech uprchlíků starších 17 let, kteří v červnu pracovali, **N=1247**, které nazýváme jako **ekonomicky aktivní**. Toto je změna oproti minulým vlnám, kdy jsme pracovní aktivitu zobrazovali pouze pro dospělé, kteří byli na Ukrajině zaměstnanci, podnikající či nezaměstnaní.

Výzkum reprezentuje postoje a zkušenosti lidí z Ukrajiny, kteří do Česka přišli od února do prosince 2022 a stále v Česku zůstávají. Vzorek je reprezentativní z hlediska i) kraje bydliště v rámci České republiky, ii) vzdělání, iii) měsíce příjezdu domácnosti do ČR, iv) kombinace věku a pohlaví jednotlivých členů domácnosti v rámci krajů.

Reprezentativita je zajištěna kombinací náhodného stratifikovaného výběru (oslovení náhodně vybraných kontaktů v rámci mikroregionů ČR) a následným vážením dat, aby struktura výběrového souboru odpovídala statistikám z dat Ministerstva vnitra ČR (CIS). Přesto má vzorek limitace, především může nereprezentovat uprchlíky, kteří nežádali

o humanitární dávku a ty, kteří přicestovali až po prosinci 2022.

Statistická odchylka pro celý vzorek (N≈3800) je ±1,5 p. b. pro výroky s četností 50 % a ±0,7 p. b. pro výroky s četností 5 %. Pro částečný vzorek N≈800 je to ±3,5 p. b. pro četnost 50 % a ±1,5 p. b. pro četnost 5 %. Součet výroků v grafech nemusí vždy odpovídat 100 % z důvodu zaokrouhlení jednotlivých výroků na jednotky procent.

Sběr dat

Výzkum probíhá online dotazováním na panelu uprchlíků z Ukrajiny, který provozuje Sociologický ústav AV ČR (SOÚ AV ČR). Panel vznikl ve spolupráci s MPSV, které během 2 censů pracovní aktivity žadatelů o humanitární dávku (v červnu a v listopadu 2022), a přitom oslovilo domácnosti uprchlíků s možností participovat ve výzkumech SOÚ AV ČR (v červnu a v listopadu 2022). Účast ve výzkumech je anonymní a honorovaná (s možností převodu odměn na charitu), identita respondentů byla během rekrutace panelu ověřována telefonicky.

Dosud proběhlo 6 vln výzkumu, a to:

1. v červnu 2022 (bydlení, čeština),
2. v srpnu 2022 (práce, příjmy, čeština),
3. v září 2022 (zdraví),
4. v prosinci 2022 (vzdělávání, práce, bydlení, příjmy, čeština),
5. v březnu 2023 (vzdělávání, práce, bydlení, příjmy, čeština, integrace).
6. v červnu 2023 (vzdělávání, práce, bydlení, příjmy, čeština, integrace).

V této zprávě srovnáváme výsledky šesté vlny s výsledky z předešlých vln, vždy podle tématu.

Letos v červnu PAQ Research také analyzoval pro Ministerstvo vnitra data z dobrovolného dotazníku pro ukrajinské uprchlíky prodlužující dočasnou ochranu. Výsledky výzkumu s názvem *Ukrajínští uprchlíci v Česku* jsou s řadou zjištění z tohoto výzkumu v souladu a jsou dostupné na webu ministerstva [zde](#).

Hlavní zjištění výzkumu

Aktuální stav integrace ukrajinských uprchlíků

Práci v Česku mají už dvě třetiny uprchlíků

Aktuálně v Česku pracuje 67 % ekonomicky aktivních uprchlíků, což je nárůst z 45 % v létě 2022. Jako ekonomicky aktivní jsou v tomto reportu vnímáni všichni uprchlíci starší 17 let, kteří aktuálně pracují či podnikají v ČR či na Ukrajině (včetně pracujících: studentů, důchodců, osob na mateřské/rodičovské dovolené a nezaměstnaných).

... většina ale stále pracuje pod svou kvalifikací

58 % uprchlíků pracuje v Česku v méně kvalifikovaných pracích než na Ukrajině. Častěji jde o ty s horší znalostí češtiny. Relativně nízké zůstávají mzdy Ukrajinců, dvě třetiny z nich si vydělají do 150 korun čistého za hodinu. Hlavní bariérou pro nalezení (lepší) práce je podle Ukrajinců nedostatečná znalost češtiny a absence předškolního vzdělávání a hlídání.

Častěji pracují pod svou kvalifikací a za nejnižší mzdy ženy, které umí zároveň (dle svého hodnocení) lépe česky než muži a mají stejně vysoké vzdělání jako muži. Tato genderová nerovnost může souviset s tím, že ženy kvůli péči o děti mají ztížený výběr a možnosti práce, a s tím, že mají častěji vzdělání v oborech, které jsou méně finančně ohodnocené, nebo ve kterých je v ČR těžké pracovat kvůli vstupním kvalifikačním požadavkům (např. ve školství).

Polovina uprchlíků je v práci prekarizovaná a znevýhodněná

4 z 10 uprchlíků tvrdí, že za svou práci dostávají méně peněz než Češi na stejné pozici. Více než třetina pracuje s nedostatečnou právní a sociální ochranou (bez pojištění, dovolených či pracují přes zprostředkovatele práce a agentury). Polovina uprchlíků pracuje o víkendech či pozdě večer, čtvrtina má více prací. Celkově práce více než poloviny uprchlíků splňuje alespoň 2 znaky prekarizovaných a špatných pracovních podmínek (náročné pracovní podmínky, finanční stres, nestabilní práce nebo nedostatek právní či sociální ochrany).

Už 49 % uprchlíků bydlí v nájmu, v březnu to bylo 39 %

Data k bydlení jsou z června, před změnami plnou platností Lex Ukrajina V, a proto může být aktuálně podíl uprchlíků v nájmu vyšší. Dvě třetiny lidí, kteří bydleli v jiném bydlení, měly o nájem zájem. Hlavní bariérou pro přestěhování se do nájmu jsou vysoké ceny a finanční bariéra složení kauce. 23 % domácností má zajištěné bydlení maximálně na 6 měsíců, což se týká hlavně lidí, za které bydlení platil stát. Tři čtvrtiny domácností, které v tomto ubytování pobývaly v červnu, v něm nyní již bezplatně bydlet nemohou v důsledku změn spojených s Lex Ukrajina V.

68 % uprchlíků žije pod hranicí příjmové chudoby

Roste podíl domácností s příjmem z práce (v červnu ho mělo 74 % domácností ze všech domácností), a klesá podíl domácností pobírajících humanitární dávku (v červnu ji pobíralo 55 % domácností). Téměř polovina uprchlíků (48 %) trpí těžkou materiální deprivací. Polovina domácností si musela na cestu nebo pobyt v Česku půjčit, část z nich až během posledního roku v Česku. Při výpadku příjmů by 45 % domácností vystačily úspory na méně než měsíc.

44 % uprchlíků se domluví v běžných situacích

Znalost češtiny stabilně roste, před rokem se domluvílo česky jen 16 % Ukrajinců, letos v březnu 34 %, nyní se domluví 44 %. Česky vůbec neumí 20 %. Jde častěji o seniory uprchlíky, kteří pracují pouze na dálku na Ukrajině či neprobírají vůbec. Hlavní bariérou pro učast v 0160kurzech češtiny je nedostatek času kvůli práci, nedostatek financí a péče o děti.

64 % uprchlíků se setkalo s diskriminací kvůli svému původu

Pouze 36 % uprchlíků uvedlo, že se v Česku nesetkalo s žádnou diskriminací kvůli tomu, že přišli z Ukrajiny. Nejčastěji se setkali s diskriminací při hledání bydlení (29 %) a při hledání práce (21 %). S verbálními útoky se kvůli svému původu setkalo 57 % uprchlíků. Třetina uprchlíků by potřebovala pomoci s hledáním práce, uznáním vzdělání nebo psychologickou pomoc. Třetina uprchlíků se schází ve volném čase s přáteli či známými z Česka.

Polovina uprchlíků se kloní k tomu zůstat v Česku

Mírně větší podíl je mezi uprchlíky, kteří jsou v ČR déle a lépe se zde integrovali (umí lépe česky, mají v Česku práci, bydlí v nájmu). Z Ukrajinců, kteří se česky domluví, chce v ČR zůstat 62 %, zatímco z těch, co česky neumí, je to 32 %. Z domácností, které bydlí v nájmu, chce v ČR zůstat 57 %.

U uprchlíků, kteří bydleli v bezplatném nebytovém ubytování (státním humanitárním), chtělo v červnu zůstat v Česku pouze 38 %, zatímco ze všech uprchlíků chce v Česku zůstat 52 %. Zároveň se mezi uprchlíky v bezplatném nebytovém bydlení podíl těch, kdo chtějí v ČR zůstat, oproti konci roku 2022 snížil o 2 p. b., zatímco u všech se zvýšil v průměru o 9 p. b. Nízký zájem uprchlíků z této skupiny zůstat v Česku může souviset s nemožností najít stabilní bydlení a obecně s jejich materiální situací.

Hlavní změny spojené s Lex Ukrajina V, platné od 1. 7. 2023

Změna nároku na bezplatné bydlení

Před 1. 7. 2023 měli všichni uprchlíci s dočasnou ochranou nárok na bezplatné státní humanitární ubytování (dříve nazývané nouzové bydlení) na neomezenou dobu. Od 1. července mají prvních 150 dní po získání dočasné ochrany na bezplatné ubytování nárok všichni uprchlíci, po uplynutí této doby mohou v tomto ubytování bydlet zdarma pouze takzvané **zranitelné osoby**, mezi které patří:

- Děti do 18 let
- Osoby pečující o dítě do 6 let
- Studenti ve věku 19–26 let studující v ČR
- Těhotné ženy
- Osoby starší 65 let
- Osoby se zdravotním postižením
- Osoby pečující o osoby se zdravotním postižením

Ke konci června 2023 bydlelo podle oficiálních statistik o osobách ve státním humanitárním bydlení (**HUMPO**) 69 720 uprchlíků. K 24. 7. bydlelo v tomto ubytování bezplatně 23 662 osob se statusem zranitelné osoby.

Dvě třetiny lidí v červnu setrvávající v bezplatném ubytování se během prvního měsíce platnosti změny musely přestěhovat nebo v poskytovaném ubytování zůstat za úplaty (pokud jim byla tato možnost nabídnuta, některá ubytování přestala uprchlíky zcela ubytovávat).

Jiný výpočet humanitární dávky (HUD)

Data v tomto reportu z června 2023 vycházejí ze starého výpočtu HUD, kdy uprchlíci (dospělí i děti) dostávali prvních 6 měsíců po udělení dočasné ochrany (DO) 5000 Kč na osobu a po uplynutí této lhůty, pokud nebyli finančně soběstační, byla základní sazba pro dospělé 4 860 Kč, pro děti pak 3 490 Kč.

Od 1. července 2023 dostávají dospělí 1.–5. měsíc po udělení DO HUD ve výši 4 860 Kč, děti 3 490 Kč. Od 6. měsíce je základní výše HUD pro zranitelné osoby stejná jako 1.–5. měsíc a pro nezranitelné osoby 3 130 Kč. Tyto částky se odvíjejí od životního a existenčního minima. Osoby se zdravotním postižením mají vyšší HUD.* Novinkou je, že součástí vyplacené HUD mohou být **započitatelné náklady na bydlení** v maximální výši 3000 Kč na osobu (naopak tzv. solidární domácnosti ubytovávající uprchlíky již od státu nečerpají příspěvek).

Výše HUD se počítá **jako příjmy + úspory – výše HUD**, na kterou by domácnost měla mít podle své velikosti a počtu zranitelných osob nárok. MPSV na webu uvádí modelový příklad pracující matky a 2 dětí starších 10 let, kteří pobývají v ČR déle než půl roku. Tato domácnost by mohla získat HUD v maximální výši 19 110 Kč (10 110 Kč v základní dávce a 9 000 Kč za započitatelné náklady na bydlení). Od 19 110 se odečítá příjem domácnosti a případné úspory. Pokud matka vydělá 17 000 Kč čistého a nebude mít úspory, rodina dostane HUD 2 000 Kč. Pokud bude mít úspory vyšší než 2000 Kč, nedostane žádnou HUD.

Obecně velká část domácností žádajících o HUD bude čerpat po 1. 7. dávku v nižší výši než předtím (snížená HUD pro nezranitelné osoby a porovnávání oproti úsporám). Naopak vyšší částku budou čerpat osoby se zdravotním postižením a děti ve věku 6–10 let, které mají oproti dětem jiného věku HUD zvýšenou. Celkově se změny Lex Ukrajina V týkají až 71 % uprchlíků (podrobněji na další straně).

Poznámka: *Zde představené informace jsou základním kontextem pro orientaci v již platných změnách. Pro úplné a detailní informace pokrývající všechny výjimky (např. výši HUD pro osoby se zdravotním postižením, nebo rozdíly ve výši započitatelných nákladů podle toho, zda je byt registrovaný v evidenci) doporučujeme navštívit web MPSV, kde jsou všechny podrobnosti včetně modelových příkladů a orientační kalkulačka pro výpočet HUD, na kterou má domácnost nárok.

Dopady Lex Ukrajina V

Zákon upravuje podmínky podpory pro dvě třetiny uprchlíků

1) Ztráta nároku na bezplatné bydlení

Ke konci června 2023 bydlelo podle oficiálních statistik o osobách ve státním humanitárním bydlení k 24. 7. (**HUMPO**) zhruba 70 000 uprchlíků, 24. 7. července to bylo přibližně 24 000 se statusem zranitelné osoby.

Dvě třetiny uprchlíků v tomto typu bydlení se tedy pravděpodobně během prvního měsíce platnosti Lex Ukrajina V musely přestěhovat nebo v ubytování zůstat za úplaty (pokud jim byla tato možnost nabídnuta, část zařízení zcela přestala uprchlíky ubytovávat).

Z našeho výzkumu vyplývá, že v nebytovém ubytování zdarma přebývalo v červnu 15 % uprchlíků. Podle oficiálních dat výše (při počtu kolem 340 000 uprchlíků v ČR) by zde bydlela přibližně pětina uprchlíků. Ztrátou nároku na bezplatné bydlení bylo tedy mezi červnem a červencem zasaženo asi **10–14 %** všech uprchlíků. Nutno dodat, že náš vzorek nereprezentuje Ukrajince, kteří přijeli nově v roce 2023, tudíž může mírně podhodnocovat podíl lidí v bezplatném humanitárním ubytování (na který mají nárok od 1. 7. všichni uprchlíci pouze prvních 150 dnů pobytu po udělení dočasné ochrany).

2) Změny ve výpočtu humanitární dávky (HUD)

Humanitární dávku pobíralo dle statistik MPSV v červnu cca 190 000 uprchlíků. V našem panelu deklarovalo příjem HUD v červnu 55 % domácností.

3) Změny v příspěvku solidárním domácnostem

V solidárních domácnostech (které ztrácejí nárok na příspěvek placený státem, protože se peníze proplácí přímo uprchlíkům v rámci HUD) žilo v červnu 30 % uprchlíků, 21 % bydlelo v domácnostech, které podle uprchlíku čerpaly státní příspěvek.

Výše uvedené skupiny se navzájem nevylučují, uprchlíci ubytovaní solidárními domácnostmi mohli pobírat humanitární dávku apod. Proto dopad analyzujeme podrobněji a zkoumáme, na jaký podíl uprchlíků se vztahuje alespoň 1 ze změn.

Alespoň 1 z uvedených změn se týká až 71 % uprchlíků

Alespoň jedna z uvedených oblastí, které Lex Ukrajina V mění, (nárok na bezplatné státní humanitární ubytování i po uplynutí 150 dnů od udělení dočasné ochrany, příspěvky solidárním domácnostem ubytovávajícím uprchlíky a nový upravený mechanismus výpočtu humanitární dávky) zasahuje **celkem až 71 % uprchlíků**. Pokud bychom se zaměřili pouze na uprchlíky, kteří čerpají HUD nebo bydlí v bezplatném nebytovém ubytování, změna zasáhne **až dvě třetiny uprchlíků** (64 %).

Přestože pro malou část uprchlíků Lex Ukrajina V podmínky nemění (pro domácnosti ve státním humanitárním ubytování s pouze zranitelnými osobami, které zde mohou nadále bydlet bezplatně neomezeně; a pro osoby ubytované v solidárních domácnostech, které nepobíraly příspěvek od státu), tak **pro většinu uprchlíků se podmínky mění**.

Poznámka: *Zde představené informace jsou základním kontextem pro orientaci v již platných změnách. Pro úplné a detailní informace pokrývající všechny výjimky (např. výši HUD pro osoby se zdravotním postižením, nebo rozdíly ve výši započitatelných nákladů podle toho, zda je byt registrovaný v evidenci) doporučujeme navštívit web MPSV, kde jsou všechny podrobnosti včetně modelových příkladů a orientační kalkulačka pro výpočet HUD, na kterou má domácnost nárok.

Doporučení vycházející z hlavních zjištění výzkumu

Návazná doporučení pro integraci uprchlíků v ČR

Integrace Ukrajinců na pracovní trh

- **Omezit motivaci k ilegální práci skrze započítávání do rozhodného příjmu pro získání humanitární dávky jen 70 % pracovních příjmů domácnosti.** V současném systému kdy se do výpočtu výše HUD počítají příjmy ze 100 %, domácnost při navýšení pracovního příjmu o 1 Kč přichází o 1 Kč na dávce, a přitom jí nestoupá příjem. To demotivuje od navýšování legálních pracovních příjmů, za což stát platí v redukci daní a odvodů. Systém započítávání jen části pracovního příjmu tuto demotivaci částečně řeší, a i proto je používán v dávkách hmotné nouze pro české občany.
- Posílit asistenci na pracovním trhu s cílem pomoci najít všem **Ukrajincům stabilní zaměstnání, které odpovídá jejich kvalifikaci a nenese rysy prekarizace a špatných pracovních podmínek.** Informovat uprchlíky o možnostech rekvalifikačních kurzů a rozšiřovat jejich nabídku.
- **Rozšiřovat nabídku kurzů češtiny,** které mohou být nabízené zaměstnavatelům a žadatelům o práci přes úřad práce. Dostatečně informovat uprchlíky o těchto kurzech a dalších možnostech jazykového vzdělávání. **Motivovat zaměstnavatele, aby ukrajinským zaměstnancům zprostředkovali v pracovní době kurzy češtiny** (popř. zvážit i povinnost uvolnit v pracovní době), případně jim hradili kurzy češtiny mimo pracovní dobu.
- **Zajistit dostupnost předškolního vzdělávání a dětských skupin** zvláště v regionech, kde je jich dlouhodobě nedostatek.
- **Pokračovat v poskytování bezplatného poradenství** v pracovně právních záležitostech, otázkách uznávání kvalifikací a zajištění péče o děti (zápis dětí do škol apod.) ze strany úřadů práce a neziskových organizací.
- **Posílit ze strany Inspektorátu práce systematické kontroly ilegálního a neférového agenturního zaměstnávání** (jen část pracovních agentur) a kontroly směřující k identifikaci práce naplňující znaky prekarizace či porušování zákoníku práce. Kontroly by měly vycházet z dat České správy sociálního zabezpečení a úřadů práce s cílem snažit se odhalit nepoctivé zaměstnavatele podle výše platů / odvodů, nestability úvazku apod.

Pomoc s přesuny do stabilního bydlení

- **Začlenit uprchlíky (po jisté době pobytu) do systému dávek státní sociální podpory týkající se příspěvků na bydlení a přídavků na děti** – aby měli uprchlíci za určených podmínek nárok na příspěvek na bydlení jako české domácnosti a cizinci s trvalým pobytem v ČR. Nebo alternativně
 - **Zvýšit výši započítatelných nákladů na bydlení pro malé domácnosti.** Uznatelné náklady by mohly být 5 + 4 + 3 + 2 + 1 tisíce Kč podle počtu osob v domácnosti (jednotlivec by získával příspěvek 5000 Kč, 2 osoby 9 000 Kč, 5 osob 15 000 Kč). – Tento systém, který platil u příspěvku pro solidární domácnosti poskytující samostatné bydlení až do 30. 6. by zásadně pomohl malým domácnostem (typicky samoživitel/ka s 1 či 2 dětmi), zatímco větším domácnostem by téměř žádné změny nepřinesl.
 - **Nezapočítávat mimořádnou okamžitou pomoc (MOP) do příjmů,** podle nichž se posuzuje nárok na humanitární dávku (HUD) na další měsíc. MOP má sloužit k vyřešení konkrétní mimořádné a urgentní potřeby (např. opravu rozbité pračky, úhradu nájemní kauce), ne k částečnému krytí běžných výdajů na bydlení.
- Z dlouhodobého hlediska **podporovat přesun do komerčních nájmu** u uprchlíků i u zranitelné české populace pomocí asistence se splátkou nájemních kaucej, rekonstrukce obecního bytového fondu, výstavby dostupného bydlení či daňových incentív jako např. sleva na dani z příjmu z pronájmu při ubytování uprchlíků a sociálně zranitelných.

Podpořit začlenění do společnosti a wellbeing uprchlíků

- **Propojit na státní úrovni data o zaměstnání, odvodech, bydlišti a čerpání dávek s daty o účasti dětí ve vzdělávání,** aby bylo možné identifikovat dlouhodobý pobyt uprchlíků mimo ČR a zacílit aktivity na zvýšení účasti dětí ve vzdělávacím systému.
- Integrovat téma duševního zdraví do všech úrovní podpory uprchlíků a **zvýšit dostupnost psychologické péče pro uprchlíky.**
- **Rozšířit nabídku bezplatných volnočasových aktivit** pro dospělé uprchlíky i děti.

Zahraniční přístupy a příklady dobré praxe

Integrace uprchlíků na pracovní trh v sousedních zemích

Polsko (34 uprchlíků na 1000 obyvatel)

- V prosinci 2022 byla v Polsku u osob ve věku 18 až 65 let o 10 procentních bodů (p. b.) vyšší zaměstnanost než v ČR (42 vs. 52 %), podle předběžných dat je současná zaměstnanost v Polsku o 20 p. b. vyšší než v ČR (78 vs. 58 %).*
- V Polsku je více centralizovaný a více využívaný web pro zaměstnávání Ukrajinců:
 - polské Ministerstvo digitalizace vytvořilo webovou stránku [Praca w Polsce](#), propojenou s polským daňovým identifikátorem PESEL, který zabraňuje přihláškám pod falešným jménem apod.
 - uchazeč musí vyplnit 10minutový dotazník o svém vzdělání, předešlé práci a geografickém regionu, ve kterém se nachází;
 - stránka na rozdíl od českých ekvivalentů vysloveně počítá s tím, že zaměstnavatelé budou kontaktovat přihlášené osoby;
 - práci přes tento web si našlo již 400 000 Ukrajinců a v současné době je vysáno přes 250 000 inzerátů. Pro srovnání na webu [jobs4ua.cz](#), který vytvořilo Ministerstvo práce a průmyslu ČR skrze agenturu CzehInvest, je zhruba 1 400 pracovních nabídek, na které mohou Ukrajinci reagovat.
- Polsko (výrazněji než v ČR) snížilo v případě Ukrajinců kvalifikační vstupní požadavky pro práci ve školství, zdravotnictví, veterinářství nebo v sociální práci a Ukrajince s předpoklady vykonávat tyto práce zaměstnali;
- Polsko má stejný problém s (ne)využitím kvalifikací jako ČR a SK, podle Polské národní banky pracuje 46 % uprchlíků na pozicích, pro které jsou překvalifikováni.

Německo (13 uprchlíků na 1000 obyvatel)

- Německo se soustředí v první řadě na výuku němčiny a kvalitní integraci a až následně na zapojení Ukrajinců do pracovního trhu, tato přípravná fáze oficiálně trvá až 18 měsíců, ale může být ukončena dříve.
- Proto je v Německu aktuální zaměstnanost výrazně nižší než v ČR, ve věkové kategorii 18 až 64 let pracovalo 18 % uprchlíků (zatímco v ČR 58 % ve stejné věkové kategorii).
- Děti ve věku 3–6 let navštěvují mateřské školy podobně jako v ČR – 60 % z nich (zatímco v ČR je to 67 %). Ukrajinské ženy s dětmi často volí dopolední verzi integračních kurzů s nižší intenzitou výuky.
- Kurzy němčiny navštěvovalo v březnu 2023 65 % dospělých Ukrajinců a dalších 10 % již mělo kurzy dokončené, což je výrazně víc, než v ČR, kde kurzy češtiny navštěvuje aktuálně třetina uprchlíků. V Německu je návštěva kurzu bezplatná do úrovně B2 a je nutná pro získání finanční podpory, pokud uprchlík nepracuje nebo nepečuje o člena rodiny.

Slovensko (21 uprchlíků na 1000 obyvatel)

- Slovensko mělo zpočátku velmi rychlou integraci Uprchlíků na pracovní trh, ta se ale zpomalila, a tak je na tom se zaměstnaností podobně jako ČR. (SK 65 % v únoru vs 59 % ČR v březnu).
- Slovensko má stejný problém s (ne)využitím kvalifikací jako ČR a Polsko, podle [Institutu sociálnej politiky](#) má 23 % pracujících uprchlíků vysokoškolské vzdělání, ale jen 5 % pozic, na kterých pracují, vysokoškolské vzdělání vyžaduje.

Zdroje: **Polsko:** The living and economic situation of Ukrainian migrants in Poland - the impact of the pandemic and the war on the nature of migration in Poland *Report of the questionnaire survey*, Narodowy Bank Polski, **Německo:** Geflüchtete aus der Ukraine in Deutschland, *Flucht, Ankunft und Leben*, IAB, **Slovensko:** Odídenci z Ukrajiny na slovenskom pracovnom trhu rok od vypuknutia vojny, Branislav Hábel a Marcela Veselková (ISP). *Pro srovnání zde prezentujeme podíl pracujících uprchlíků v ČR z celé populace 18–65 let, v celém reportu ale pak pracujeme s konceptem ekonomicky aktivní populace, podrobněji viz strana 11.

Obsah reportu

Téma	Strana
<u>Práce</u>	9
<u>Příjmy a chudoba</u>	19
<u>Bydlení</u>	27
<u>Znalost češtiny</u>	35
<u>Integrace</u>	41
<u>Plán návratu na Ukrajinu</u>	47

Práce

Hlavní zjištění

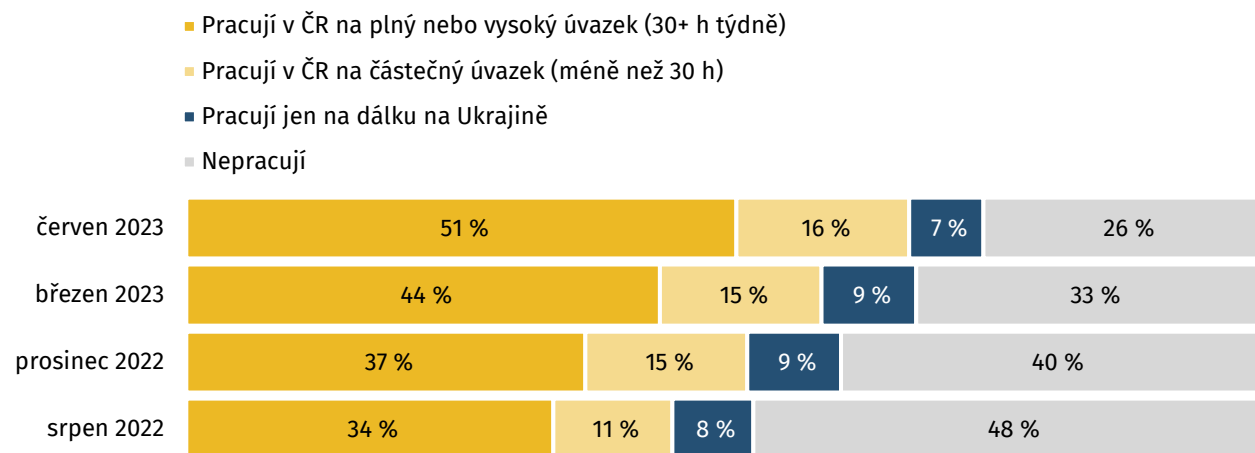
67 %

**ekonomicky aktivních uprchlíků má v Česku práci.
Rostou vysoké úvazky, ale přetrvávají
nekvalifikované práce.**

Práce v ČR

Dvě třetiny uprchlíků mají v Česku práci

Podíl pracujících uprchlíků z ekonomicky aktivní populace

Podíl Ukrajinců bez práce se snižuje, aktuálně je to čtvrtina

Vysoká zaměstnanost je mezi mladými dospělými do 30 let, kterých pracuje v ČR 73 %. Častěji nepracují ženy (30 % z nich, zatímco mužů nepracuje 20 %, což souvisí s tím, že ženy častěji pečují o děti). V Praze jsou vysoké úvazky méně časté, na vysoký úvazek zde pracuje jen 44 % uprchlíků, což lze vysvětlit jednoduše tím, že v Praze je vyšší nabídka zkrácených úvazků.

Bariérou zaměstnanosti je znalost jazyka a nedostupnost předškolního vzdělávání

Z uprchlíků, kteří umí jen pár frází česky, pracuje v Česku dohromady 51 % (tedy o 16 procentních bodů méně než je průměr), zatímco pokud se domluví česky dobře, je to 77 %).

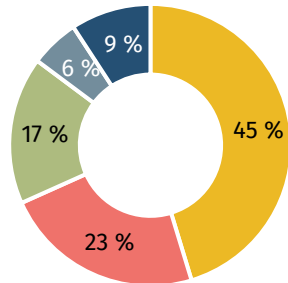
Mezi lidmi, kteří mají děti ve věku 0–5 let, pracuje v Česku na plný úvazek 28 % uprchlíků, 13 % má částečný úvazek. V rodinách s dětmi ve věku 2–6, které chodí do školky, je podíl pracujících vyšší, na plný úvazek pracuje 36 % uprchlíků z této skupiny a 20 % na částečný. Nedostupnost školek, dětských skupin a dalších služeb péče o děti je jednoznačnou bariérou pro zapojení se do pracovního trhu (více o tom na straně 16).

Poznámka: N=1247 (červen 2023), N=1140 (březen 2023), N=1359 (prosinec 2022), N=1984 (srpen 2022); Pouze ekonomicky aktivní uprchlíci starší 17 let (všichni aktuálně pracující v ČR či na Ukrajině včetně pracujících: studentů, důchodců, osob na mateřské/rodičovské dovolené; podnikajících a nezaměstnaných). Znění otázky: „Vykonáváte v současné době placenou práci v Česku?“

Oblasti práce v ČR

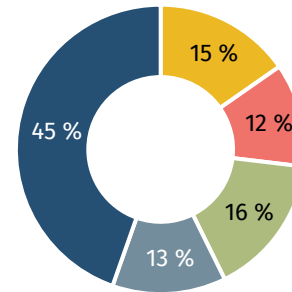
Podíl uprchlíků pracujících výrazně pod svou kvalifikací klesá jen velmi pomalu

Kde pracovali uprchlíci před válkou na Ukrajině (ti, kteří momentálně pracují v ČR)

- Specialisté a řídicí pracovníci
- Techničtí/odborní pracovníci, úředníci
- Pracovníci ve službách a prodeji
- Řemeslníci a kvalifikované manuální práce
- Dělníci a nekvalifikovaní/pomocní manuální pracovníci

Kde pracují uprchlíci v ČR nyní

Mírně klesá nejméně kvalifikovaná práce a narůstá nejvíce kvalifikovaná

Za poslední 3 měsíce podíl uprchlíků vykonávajících manuální a pomocné práce klesl o 5 procentních bodů (p. b.), zatímco podíl specialistů, řídicích pracovníků a odborných pracovníků vzrostl o 4 p. b. Čtvrtina specialistů a řídicích pracovníků nadále pracuje alespoň částečně na dálku na Ukrajině (nebo jinde v zahraničí).

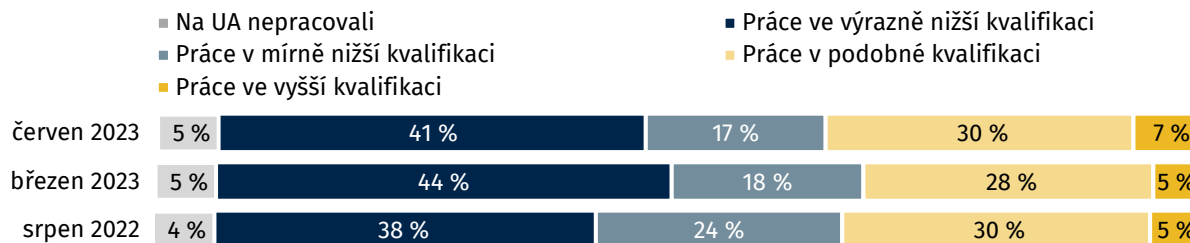
58 % uprchlíků pracuje pod svou kvalifikací

Z uprchlíků, kteří pracují v ČR, si udrželo původní kvalifikaci 30 % a zvýšilo 7 %. Nicméně 41 % pracuje ve výrazně méně kvalifikovaných pracích než na Ukrajině, stále se tedy nedaří efektivně využít potenciál kvalifikovaných Ukrajinců, přestože konstantně roste pracovní aktivita.

Častěji pracují pod svou kvalifikací lidé starší 40 let, uprchlíci s horší znalostí češtiny a ženy (63 % žen pracuje pod svou kvalifikací, oproti 45 % mužům pracujícím pod svou kvalifikací). Uprchlíkům v Praze se lépe daří najít si práci, která je kvalifikovanější, než měli v minulosti na Ukrajině – 44 % oproti 34 % ve zbytku ČR.

Využíváme klasifikaci zaměstnání [CZ-ISCO](#), v níž jsou v první úrovni konkrétní profese seskupeny do 9 typů zaměstnání lišících se úrovní kvalifikace a povahou práce. Tu jsme zjednodušili na 5 kategorií.

Práce v ČR oproti bývalé práci na Ukrajině (jen pracující v ČR)

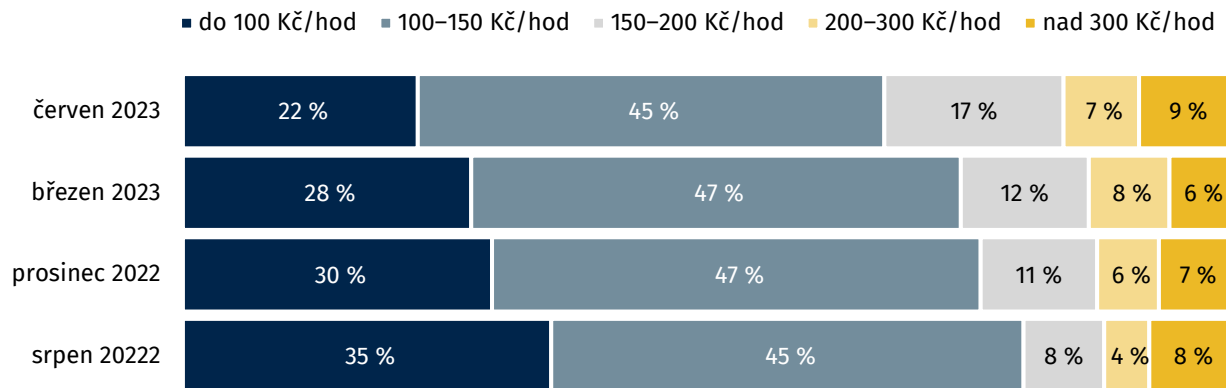

Poznámka: A) N=661; Lidé, kteří měli na Ukrajině před válkou práci, uvedli svou profesi a současně pracují v ČR, B) N=660; Pouze lidé momentálně pracující v ČR z ekonomicky aktivních, kteří uvedli svou profesi a pracovali na Ukrajině před příchodem do ČR. C) N=566; Pracující v ČR, porovnání aktuální práce v ČR a práce na Ukrajině. Znění otázek: „Jakou práci jste vykonával(a) naposledy před odchodem z Ukrajiny? (Název práce, Co bylo náplní práce)“ & „Jakou práci nyní v Česku převážně vykonáváte? (Název práce, Co je náplní práce)“

Práce v ČR

Dvě třetiny uprchlíků si vydělají do 150 korun za hodinu

Odhad čisté hodinové mzdy u uprchlíků, kteří v ČR pracují

Průměrná čistá hodinová mzda je 167 korun

Oproti březnu 2023 vzrostla o 16 Kč. Růst lze vysvětlit postupným přesouváním Ukrajinců do více kvalifikovaných prací a inflací. Jak je vidět z grafu, dvě třetiny Ukrajinců této průměrné mzdy nedosahují.

Hodinová mzda do 100 korun přibližně odpovídá minimální mzdě. Tu pro srovnání pobírají 4 % Čechů. Průměrný čistý hodinový výdělek v ČR za 4. čtvrtletí roku 2022 byl přibližně 220 Kč.

Ženy mají výrazně nižší mzdy než muži

Průměrná čistá hod. mzda mužů je 190 Kč, zatímco ženy pobírají v průměru za hodinu práce 157 Kč. Mzdu vyšší než 150 Kč/hod má 47 % mužů a 27 % žen. Ženy mají přitom vysokoškolské vzdělání mírně častěji než muži. Platový rozdíl lze z části vysvětlit tím, že ženy vykonávají v ČR častěji méně kvalifikované práce než na Ukrajině.

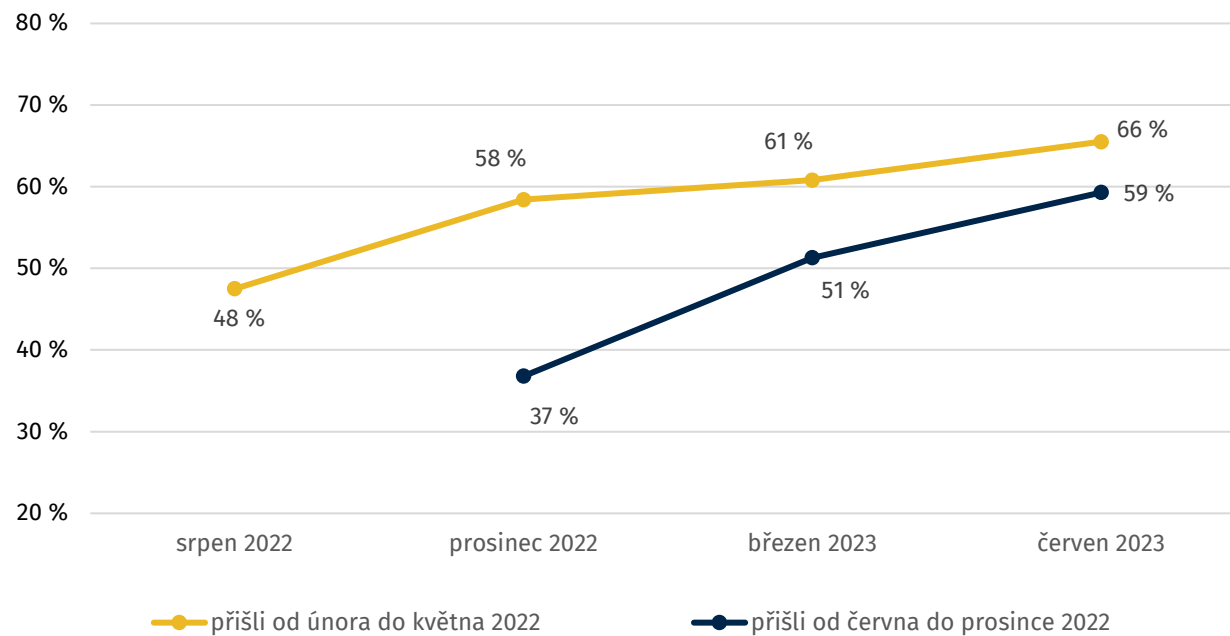
Mimo Prahu mají Ukrajinci nižší mzdy – 71 % vydělává do 150 Kč/hod oproti 56 % pobírající tuto mzdu Praze. Mzdy se liší i podle kvalifikace, kdy nejvíc kvalifikované pozice – specialisté a řídící pracovníci mají průměrnou čistou hodinovou mzdu 217 Kč (čeští zaměstnanci této kvalifikace mají přibližně dvojnásobnou mzdu), zatímco ukrajinští odborní pracovníci, pracovníci ve službách a dělníci mají průměrnou hodinovou mzdu okolo 150 korun, řemeslníci pak přibližně 168 korun.

Poznámka: N= 699 (červen 2023), N=538 (březen 2023), N=560 (prosinec 2022), N=728 (srpen 2022); Pouze ekonomicky aktivní uprchlíci starší 17 let pracující momentálně v ČR. Znění otázek: „Kolik hodin týdně obvykle trávíte prací v Česku? / Jaký čistý měsíční příjem z práce (v korunách) v Česku zhruba máte?“ Čistý hodinový výdělek v ČR je vypočten a zaokrouhlen z hrubého hodinového výdělku z Informačního systému o průměrném výdělku (ISVP) za 4. čtvrtletí roku 2022 ve mzdové sféře.

Práce v ČR a její bariéry

Pracovní aktivita uprchlíků, kteří přišli později, roste strměji

Podíl pracujících v ČR

Pracovní aktivita celkově roste

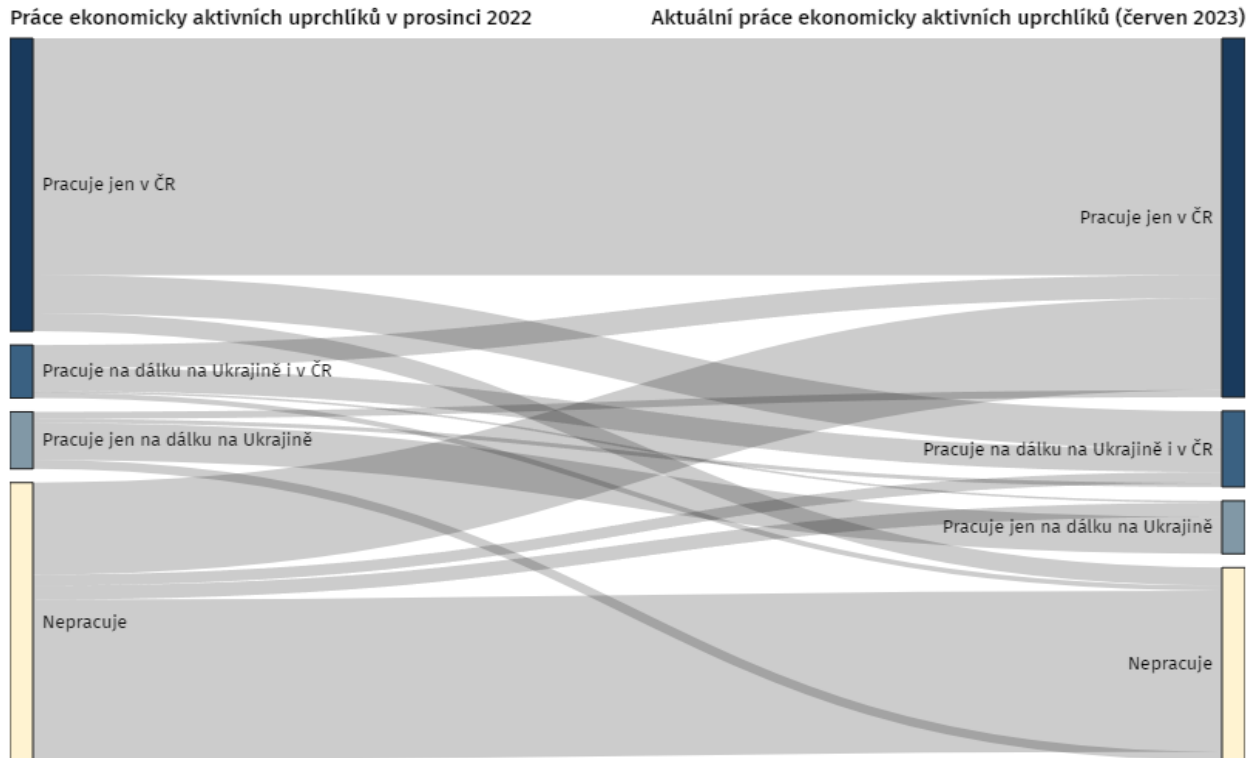
Z dříve přichozích uprchlíků v Česku nyní pracuje 66 %, což je za poslední půlrok nárůst o 8 procentních bodů (p. b.). Mezi těmi, kdo přijeli do Česka od června 2022 dál, vzrostla pracovní aktivita dokonce o 21 p. b.

Důležité je poznamenat, že populace později přichozích uprchlíků se demograficky liší od těch, kteří přicestovali na jaře, neboť zahrnuje vyšší podíl mužů a domácností bez dětí.

Poznámka: N=846 (červen 2023), N=1011 (březen 2023), N=1028 (prosinec 2022), N=793 (srpen 2022). Pouze ekonomicky aktivní uprchlíci, kteří v Česku přetrvávají, resp. se účastnili se alespoň 2 z posledních 3 vln výzkumu (měření v prosinci 2022, v březnu 2023 a v červnu 2023). Znění otázek: „Vykonáváte v současné době placenou práci?“ V grafu jsou uvedeni pouze uprchlíci pracující v ČR.

Změny práce u ukrajinských uprchlíků v první polovině roku 2023

Nezaměstnaní nacházejí práci v Česku. Část pracujících v Česku začala pracovat i na Ukrajině

Práci za poslední půlrok získalo 35 % uprchlíků, kteří v ČR prosinci či v březnu nepracovali

Ti, kdo se domluví česky, našli práci výrazně častěji než ti, kdo umí česky jen pár slov (47 % vs 26 %). Čeština je tedy jednoznačně hlavní bariérou (i v souladu s uprchlíky uváděnými bariérami na následující straně).

Častěji našli práci uprchlíci v nejmladší věkové skupině 18–29, 41 % z těch, kdo ji pár měsíců zpět neměli. Bezdětné domácnosti našly práci častěji než domácnosti s dětmi (44 % vs. 30 %).

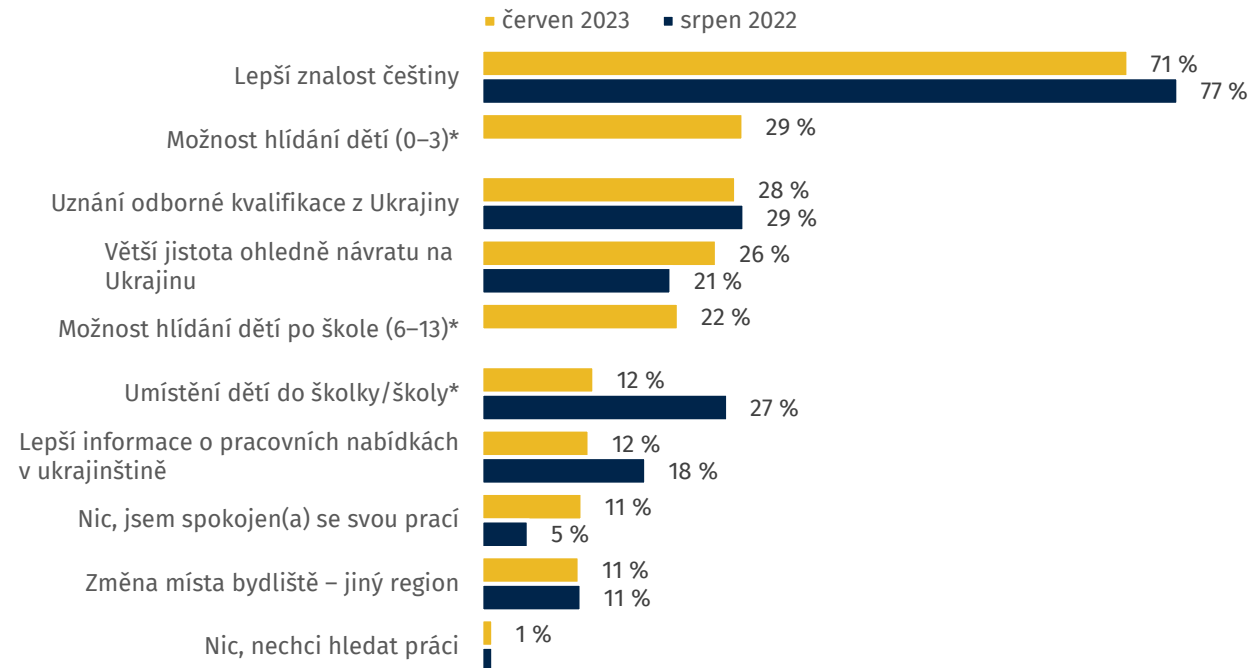
Více než polovina z uprchlíků, kteří našli práci za poslední tři měsíce, jsou v dělnických a manuálních profesích, může se tedy jednat alespoň částečně o sezónní práce.

N=846 uprchlíků (hlavních respondentů za domácnosti). Graf zahrnuje uprchlíky, kteří jsou ekonomicky aktivní (všichni uprchlíci starší 17 let aktuálně pracující v ČR či na Ukrajině, včetně pracujících: studentů, důchodců, osob na mateřské/rodičovské dovolené; podnikajících a nezaměstnaných), a kteří se zúčastnili měření v prosinci 2022 i v červnu 2023. Interaktivní verze grafu [je k dispozici zde](#).

Bariéry nalezení (lepší) práce

7 z 10 uprchlíků vnímá jako bariéru pro nalezení práce znalost češtiny

Co by uprchlíkům nejvíce pomohlo najít si v Česku práci podle jejich představ. Možnost více odpovědí. Odpovídali pracující i nepracující (z ekonomicky aktivních). Položky s * se vztahují jen k domácnostem s dítětem daného věku.

Poznámka: N=1247 (červen 2023), N=1984 (srpen 2022); Pouze ekonomicky aktivní. N=119 Ekonomicky aktivní s dítětem 0–3; N=594 ekonomicky aktivní s dítětem 6–13; N=661 ekonomicky aktivní a mají děti (pro školku a školu). Znění otázky: „Co by vám nejvíce pomohlo najít si v Česku práci podle vašich představ, pokud ji chcete?“. V červnu 2023 bylo nově dotazováno „Možnost hlídání dětí (0–3 roky)“ a Možnost hlídání dětí po škole (6–13 let)“.

Dalšími bariérami jsou uznání kvalifikace, nejistota ohledně budoucnosti a péče o děti

Nejčastěji uprchlíky vnímaná bariéra pro nalezení práce dle jejich představ je znalost češtiny. Většinově se v hodnocení bariér neliší uprchlíci, kteří mají v Česku práci a chtěli by si najít lepší, a ti, kdo aktuálně v Česku nepracují, **s výjimkou bariér péče a vzdělávání dětí**. Hlídání nejmenších dětí, starších dětí po škole i umístění dětí do školky či školy vnímají jako výrazně vyšší bariéru ti, kdo aktuálně v Česku nepracují. Např. hlídání dětí ve věku 6–13 vnímá jako bariéru 15 % uprchlíků s dětmi tohoto věku, kteří v ČR pracují, a 35 % těch, kteří aktuálně v ČR nepracují. Pokud by se jim péči, školu či hlídání podařilo zajistit, mohli by se zapojit do pracovního trhu.

Zjišťovali jsme také, jak se Ukrajinci snaží bariéry překlenout. Na zlepšení češtiny pracovalo v posledních 2 měsících 82 % těch, kdo tuto bariéru uvedli (32 % intenzivně a 50 % se tomu spíše věnovalo). Na uznání odborné kvalifikace pracovalo 58 % opět z těch, kdo tuto bariéru uvedli).

V srpnu 2022 více než čtvrtina uprchlíků s dětmi uvedla, že pokud by se jim podařilo umístit děti do školy/školky, mohli by si najít lepší práci. Tato bariéra se u velké části překonala, nyní ji zmiňuje 12 %.

Desetina uprchlíků je se svou prací spokojena, což je dvakrát více než v srpnu 2022.

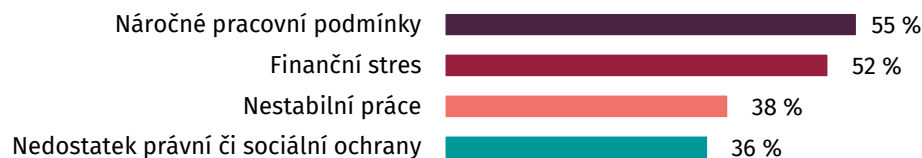
Prekarizace práce

4 z 10 uprchlíků tvrdí, že dostávají nižší plat než Češi na stejné pozici

Které z následujících výroků pro uprchlíky pracující v ČR platí (barva grafů vyjadřuje dimenze níže, do kterých položky řadíme).

Jaký podíl uprchlíků pracuje v následujících podmínkách: 4 dimenze špatných pracovních podmínek (barva grafu značí, z jakých položek z grafu výše se dimenze skládá).

Poznámka: N=826, pouze ekonomicky aktivní uprchlíci pracující v ČR (včetně pracujících: studentů, důchodců, osob na mateřské/rodičovské dovolené; podnikajících). Znění otázky: Které z následujících výroků ohledně práce pro vás platí.

Polovina Ukrajinců pracuje i o víkendu či v noci. Čtvrtina musí mít více prací, aby se uživila

S většinou tvrzení z vrchního grafu častěji souhlasili uprchlíci, kteří přijeli do ČR po červnu 2022 (oproti dříve příchozím uprchlíkům). 29 % později příchozích pracuje přes pracovní agenturu, zatímco dříve příchozích 9 %; 48 % později příchozích tvrdí, že má nižší plat než Češi (oproti 35 % později příchozích uprchlíkům). Dříve příchozí uprchlíci se pravděpodobně již lépe integrovali na pracovním trhu, mají také lepší znalost češtiny, která je pro uplatnění se na trhu práce a sehnání kvalifikované práce klíčová.

V domácnostech s dětmi je vyšší podíl uprchlíků, kteří potřebují více prací, aby se uživila (29 % vs. 19 % v bezdětných domácnostech). Méně peněz berou častěji Ukrajinci, kteří umí špatně česky, tato skupina také častěji pracuje přes neoficiálního zprostředkovatele nebo se dozvídá jen krátce dopředu, zda pro ně bude práce.

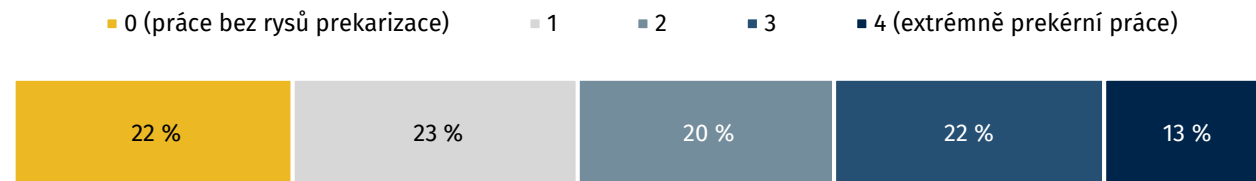
Položky z prvního grafu jsme seskupili do 4 skupin (dimenzí), podle toho, jaký aspekt prekarizace práce postihují a prezentujeme je ve druhém grafu. Nejčastěji zastoupené jsou náročné pracovní podmínky.

Muži častěji pracují v náročných pracovních podmínkách (61 % oproti 53 % žen). Nestabilní práci mají častěji ženy (41 % vs 33 % mužů). Domácnosti s dětmi jsou častěji ve finančním stresu než bezdětné domácnosti (46 % vs. 48 %).

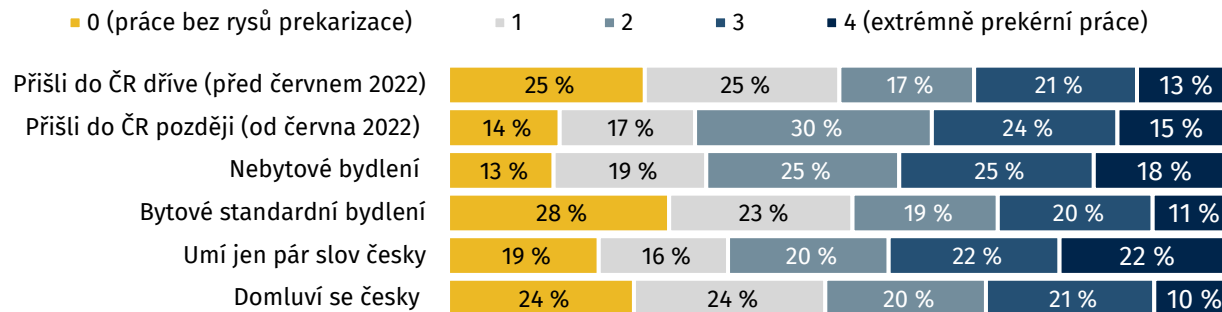
Prekarizace práce u ekonomicky aktivních uprchlíků pracujících v ČR

Práce více než poloviny uprchlíků splňuje 2 a více dimenzí prekarizace

Kolik dimenzí prekarizace je naplněno u všech ekonomicky aktivních uprchlíků pracujících v ČR (dimenze jsou popsány na předchozí straně)

Kolik dimenzí prekarizace je naplněno u jednotlivých skupin uprchlíků

Prekérní práci mají častěji uprchlíci s velmi nízkou znalostí češtiny

Práci, která splňuje 2 a více sledovaných dimenzí (náročné pracovní podmínky, finanční stres, nestabilní práce nebo nedostatek právní či sociální ochrany – viz předchozí strana), má celkem 55 % uprchlíků pracujících v ČR. Častěji ji mají uprchlíci, kteří neumí česky (63 % z nich oproti 52 % uprchlíků, kteří se česky domluví).

Výrazně častěji mají prekérní práci také lidé v nebytovém bydlení (na ubytovnách a v hotelích) – 68 % z nich a uprchlíci, kteří pobírají humanitární dávku – 63 % z nich (zatímco v domácnostech bez humanitární dávky je to polovina).

Rozdíl mezi muži a ženami v celkových pracovních podmínkách práce je nízký, 2 a více dimenzí prekarizace splňuje práce 54 % Ukrajinců a 56 % Ukrajinek.

73 % uprchlíků s prekérní prací je velmi ohroženo příjmovou chudobou. Méně často mají prekérní práci uprchlíci, kteří chtějí určitě zůstat v ČR (45 % z nich, oproti 60 % uprchlíků, kteří se určitě chtějí vrátit na Ukrajinu), což může souviset s tím, že se méně často chtějí vracet uprchlíci, kteří se v ČR dobře integrovali a mají práci, se kterou jsou spokojeni.

Poznámka: N=826, pouze ekonomicky aktivní uprchlíci pracující v ČR (včetně pracujících: studentů, důchodců, osob na mateřské/rodičovské dovolené; podnikajících).

Příjmy a chudoba

Hlavní zjištění

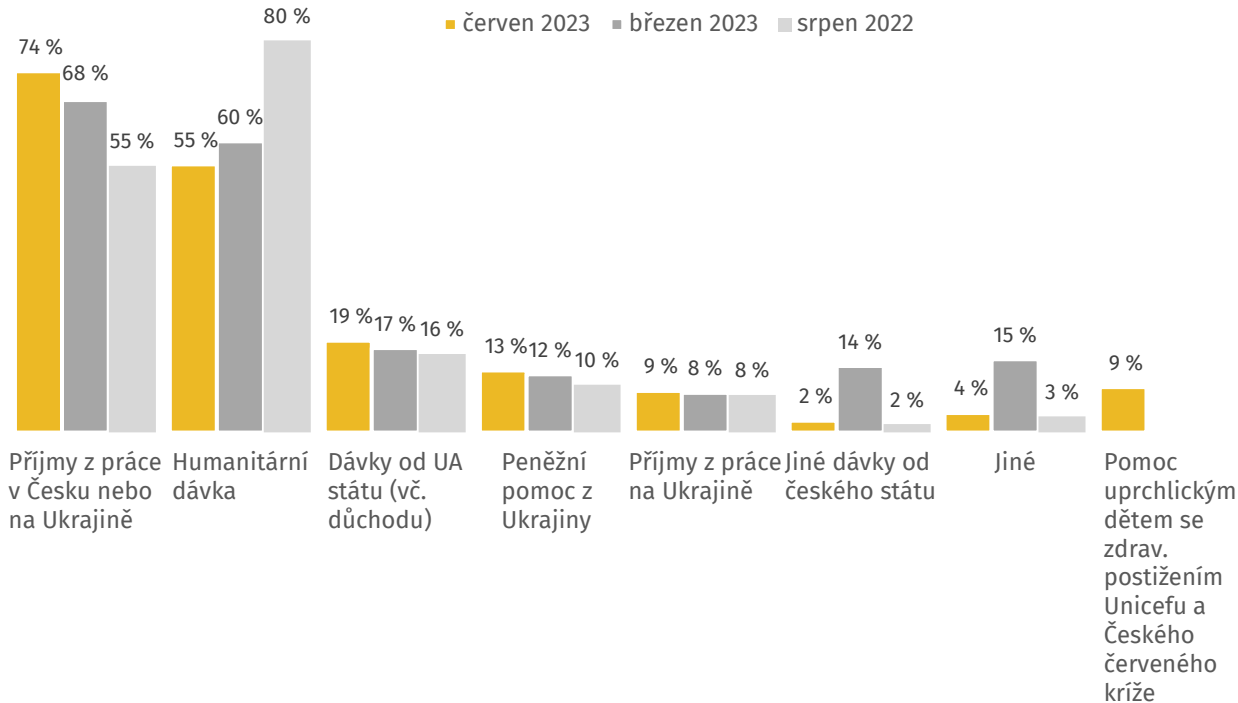
68 %

**Uprchlíků žije pod hranicí příjmové chudoby,
nejvíce jsou ohrožené rodiny s dětmi a senioři**

Zdroje příjmů domácností

Rostou příjmy z práce, klesají dávky českého státu

Má vaše domácnost v Česku (jakýkoli z jejích členů) následující příjmy?

Za poslední tři měsíce výrazně poklesly jiné dávky od českého státu

Mezi ně spadá také mimořádná okamžitá pomoc (MOP). Dávky od ukrajinského státu včetně důchodu dostává stabilně okolo pětiny domácností.

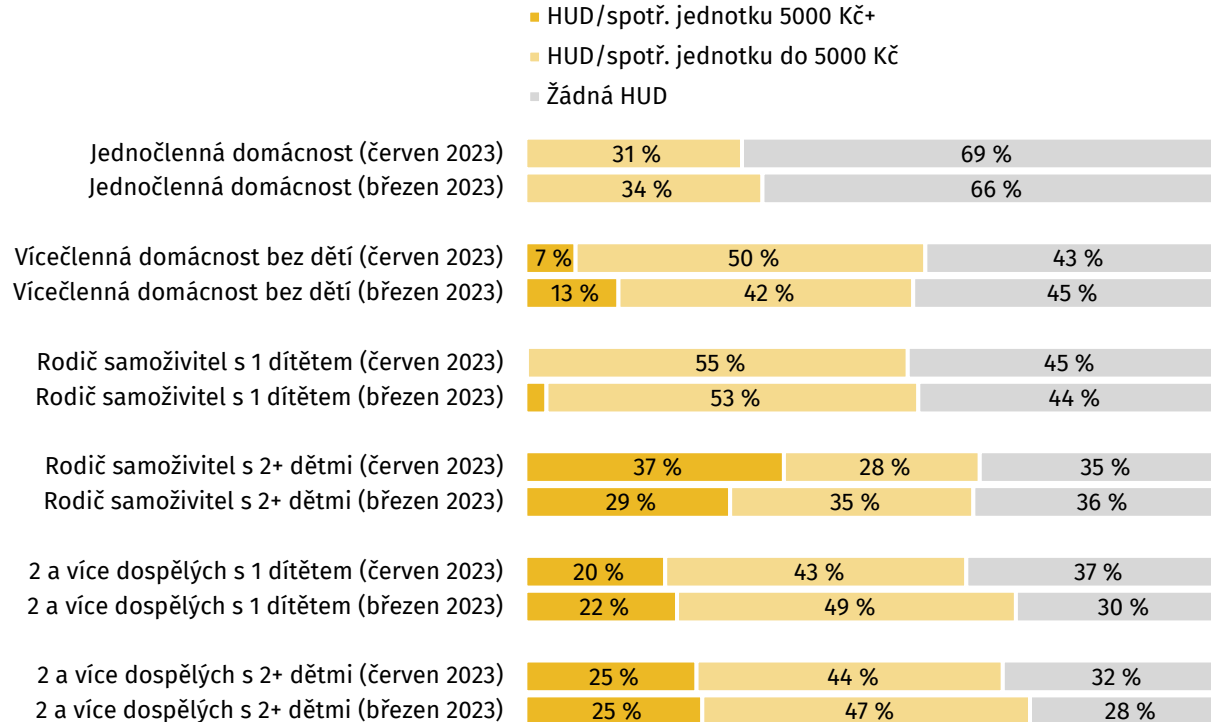
Humanitární dávku čerpá aktuálně (alespoň pro jednoho člena domácnosti) 55 % domácností, což je o 10 procentních bodů méně než loni v létě. Po změně výpočtu výše humanitární dávky od 1. 7. 2023 (více informací na straně 4) lze očekávat další pokles.

Ve třech čtvrtinách ze všech domácností alespoň 1 osoba pracuje. Pokud se zaměříme jen na ekonomicky aktivní populaci mezi hlavními respondenty dotazníku, je podíl pracujících o něco nižší, viz strana 11.

Poznámka: N=1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=2351 (srpen 2022) domácností, Znění otázky: „Má vaše domácnost v Česku (jakýkoli z jejích členů) následující příjmy?“. Jiné dávky od českého státu zahrnují mimořádnou okamžitou pomoc.

Výše humanitární dávky

Humanitární dávku nejvíce čerpají domácnosti s dětmi

Dvě třetiny vícečlenných domácností pobírají humanitární dávku

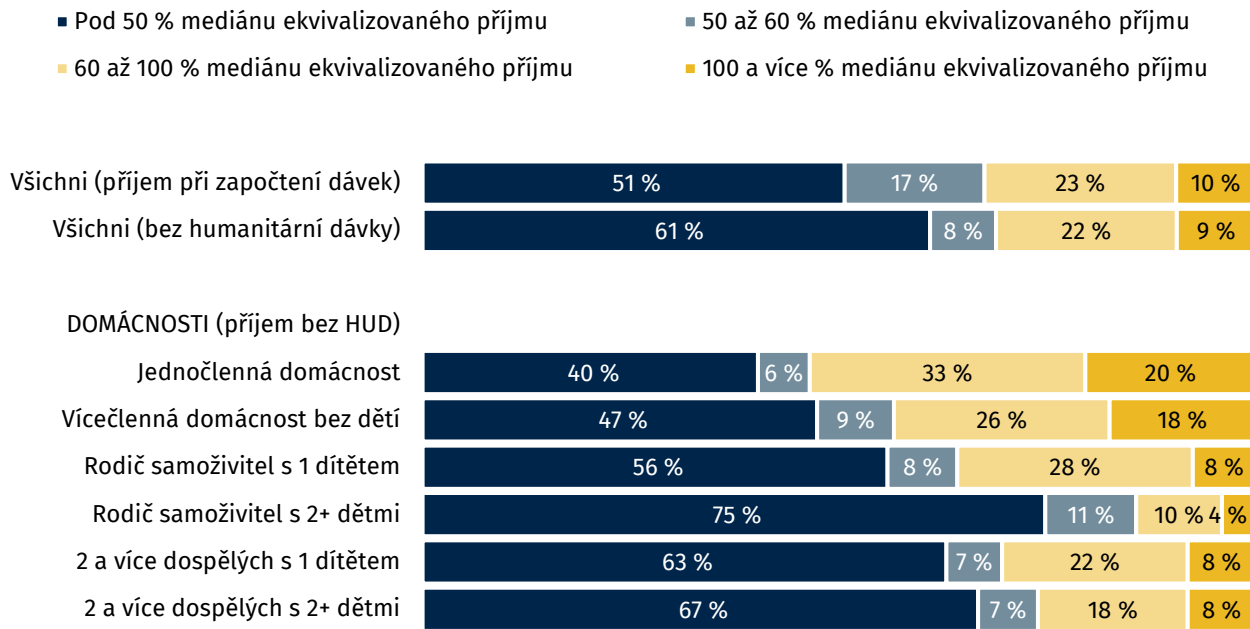
Celkově má příjmy z humanitární dávky 60 % domácností (65 % uprchlíků). Humanitární dávku (HUD) pobírají nejčastěji domácnosti se dvěma a více dospělými a dvěma či více dětmi (71 %), přičemž velká část těchto domácností dostává v průměru alespoň 5000 Kč na spotřební jednotku domácnosti.

Zobrazená výše humanitární dávky vychází z výpočtu, který skončil v červnu, od července se výše humanitárních dávek bude mírně lišit (více informací na straně 5).

Příjmová chudoba

Domácnosti s dětmi jsou více ohrožené příjmovou chudobou než domácnosti bez dětí

Součet všech příjmů domácnosti

Bez humanitární dávky by bylo 7 z 10 uprchlíků v příjmové chudobě

Oproti minulé vlně je to pokles o 11 procentních bodů, podíl uprchlíků ohrožených chudobou však stále zůstává velmi vysoký. Humanitární dávka snižuje ohrožení příjmovou chudobou jen velmi málo (pomáhají 10 % uprchlíků od propadu pod 50 % mediánu ekvivalizovaného příjmu, ale pořád zůstávají pod hranicí chudoby, která je 60 % ekvivalizovaného příjmu).

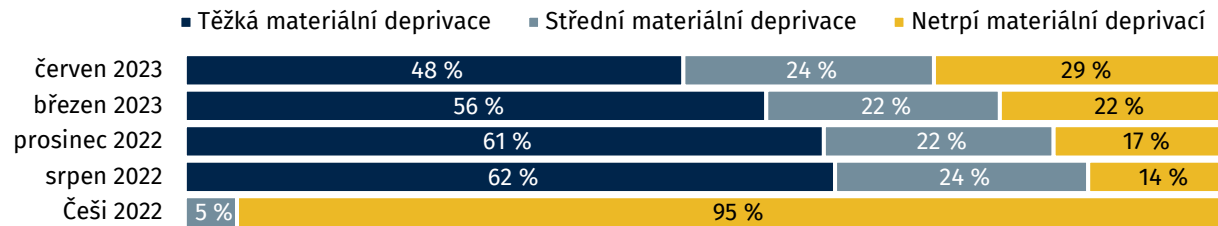
Z hlediska bydlení, jsou nejvíce ohroženi chudobou uprchlíci, kteří mají ubytování poskytnuté zdarma (od solidárních domácností či státu), kterých se nachází v příjmové chudobě čtyři pětiny. Právě tato skupina je nejvíce ohrožena dopady Lex Ukrajina V kvůli změnám ve výpočtu humanitární dávky a v příspěvku solidárním domácnostem (více na straně 4).

Měření příjmové chudoby vychází z tzv. ekvivalizovaného příjmu = čistý příjem domácnosti přepočtený na počet spotřebních jednotek (1. dospělý = 1 j., 2. dospělý/dítě od 12 let = 0,5 j., mladší dítě = 0,3 j.). Používáme české hranice chudoby podle mediánového příjmu 2021 (medián čistého měsíčního příjmu 25 100 Kč na s. j). Pokud by tedy byly v grafu zobrazeny české domácnosti, 50 % by mělo příjem nad medián a 9–10 % příjem v modrých kategoriích do 60 % mediánu. Hranice chudoby je např. pro domácnost dvou dospělých a jednoho dítěte pod 12 let 31 700 Kč. Zahrnujeme příjmy všech členů domácnosti jak z práce, tak finanční podporu (HUD, jiné dávky v ČR, dávky/příspěvky z Ukrajiny a peněžní a materiální pomoc od neziskových organizací a jednotlivců.

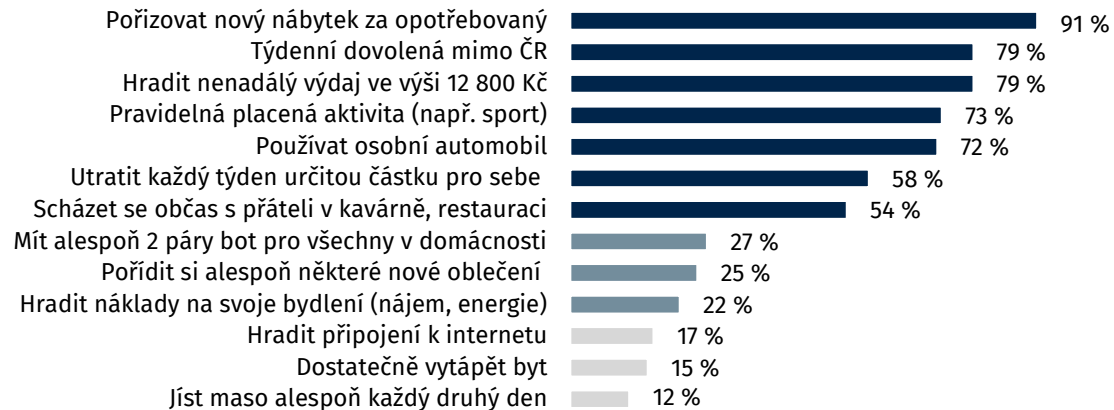
Poznámka: N=3630 (červen 2023) uprchlíků, jejichž domácnost uvedla příjem, Znění otázky: „Pokud sečtete všechny tyto typy příjmů vaší domácnosti v Česku, jaký je její celkový čistý měsíční příjem?“ (příjem při započtení dávek), u příjmu bez humanitární dávky je odečtena výše HUD, kterou rodina pobírala.

Materiální deprivace

7 z 10 uprchlíků stále trpí materiální deprivací

Podíl domácností, které si nemohou dovolit následující výdaje:

Nejčastěji trpí materiální deprivací děti a lidé nad 65 let

Z typů domácností jsou nejvíce zasaženi uprchlíci, kteří dítě (či děti) v ČR vychovávají sami (6 z 10 trpí těžkou materiální deprivací). Velký rozdíl je vidět také mezi lidmi v různých typech ubytování. Výrazně častěji trpí těžkou materiální deprivací uprchlíci v hromadném bydlení – v ubytovnách, hotelech (57 % z nich), oproti 42 % uprchlíků v nájmu. Častěji trpí těžkou materiální deprivací také uprchlíci, kteří neumí česky (60 % z nich).

Dále trpí těžkou materiální deprivací častěji uprchlíci, kteří jsou bez příjmu z práce a uprchlíci, kteří pobírají humanitární dávku (HUD) – 55 % z nich, oproti 35 % uprchlíků, kteří HUD nepobírají, což může značit, že HUD nedostačuje na pokrytí základních potřeb. Těžkou deprivací trpí také uprchlíci, kteří se chtějí určitě vrátit na Ukrajinu (57 % oproti 38 % Ukrajinců, kteří určitě chtějí zůstat v ČR), což pravděpodobně souvisí s tím, že vrátit se na Ukrajinu chtějí více lidí, kterým se nepodařilo se v ČR dobře integrovat a najít si práci.

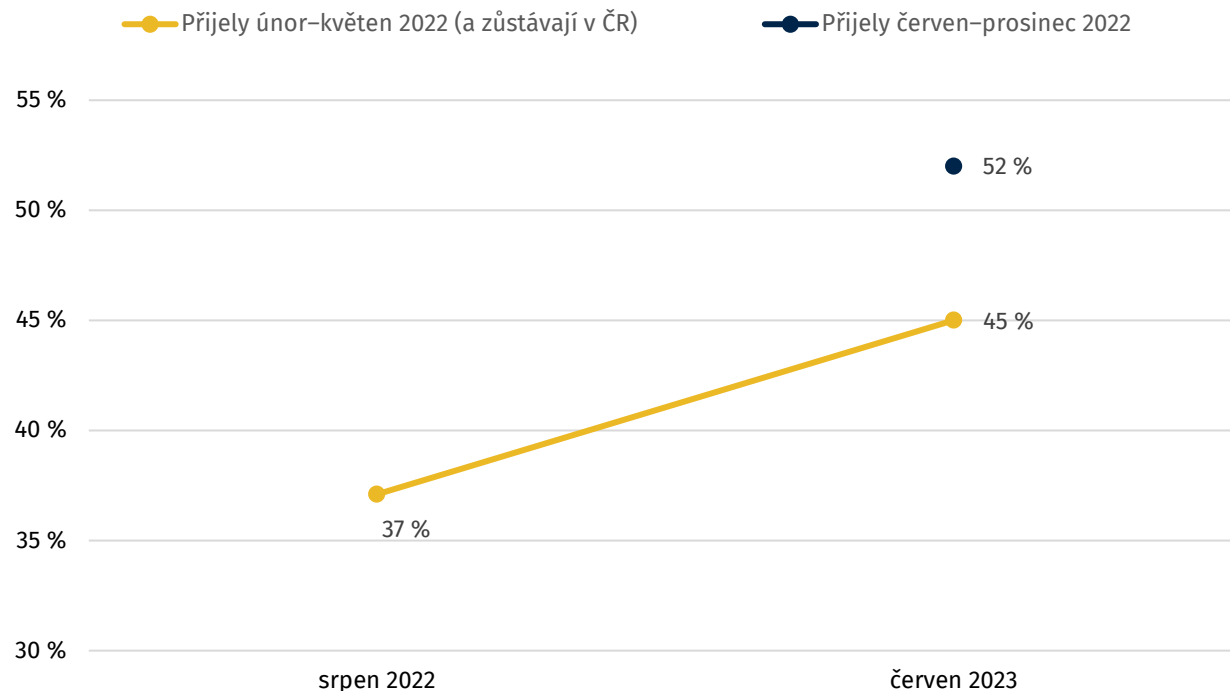
Materiální deprivaci měří Eurostat podle počtu základních potřeb (jako je hrazení nenadálého výdaje, nákup oblečení nebo volnočasové aktivity – viz garf), které si domácnost nemůže pro sebe dovolit. V těžké materiální deprivaci jsou lidé, kteří si nemohou dovolit 7 a více z 13 definovaných potřeb. Střední materiální deprivace = nemohou si dovolit 5–6 položek.

Poznámka: N=3789 (červen 2023), N=3991 (březen 2023), N=4859 (prosinec 2022), N=7068 (srpen 2022); Materiální deprivace podle Eurostatu. Zdrojem českých dat je ČSÚ (2022) – uvádí jen celkové % materiální deprivace (bez detailu na těžkou materiální deprivací). Znění otázky: Vyberte prosím u následujících věcí, zda si ji vaše domácnost žijící v Česku může, či nemůže finančně dovolit.

Půjčky

Polovina domácností si musela na cestu nebo pobyt v Česku půjčit

Musela si Vaše domácnost půjčit peníze, aby pokryla náklady na život v Česku nebo na cestu do Česka?

Část uprchlíků setrvávajících v Česku si půjčila až po pár měsících pobytu v ČR

Zatímco v srpnu 2022 uvedlo 37 % z domácností, že si musely na cestu nebo pobyt v ČR půjčit, v červnu 2023 už půjčku potvrdilo 45 % z těchto domácností. 8 % domácnostem tedy vzrostl dluh až během pobytu v ČR.

Během pobytu v ČR si potom častěji půjčili uprchlíci bydlící mimo Prahu, domácnosti s dětmi (zejména samoživitelky s 1 dítětem) a domácnosti pobírající humanitární dávku.

Z dříve příchozích domácností, které si půjčily, si 86 % půjčilo od rodiny či dobrých známých, 15 % od banky, 8 % u osoby, u které bydlí či bydleli. Necelá pětina (18 %) uvedla, že si půjčila v Česku, 53 % na Ukrajině.

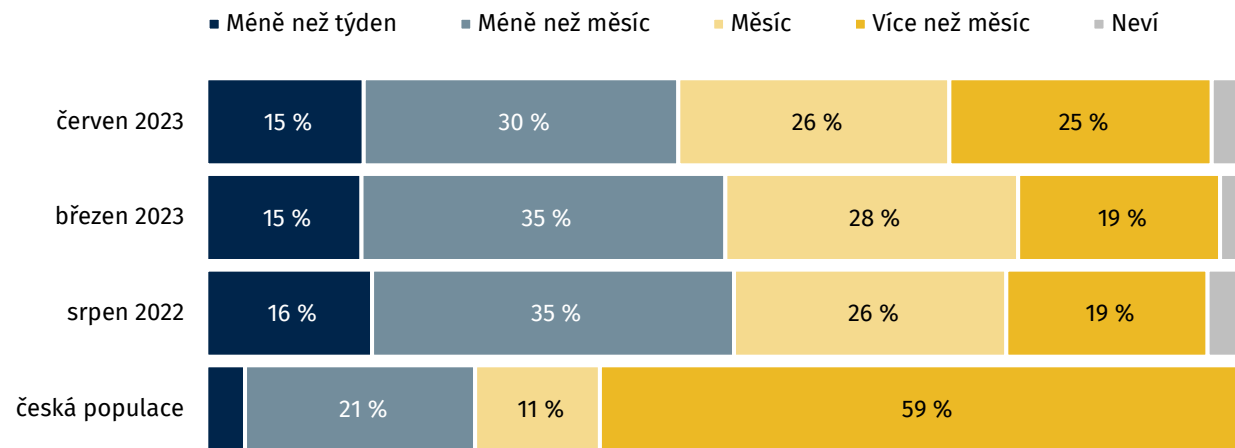
Z později příchozích domácností, které si půjčily (52 % těchto domácností), si 83 % z nich půjčilo od rodiny či dobrých známých, 17 % od banky, 4 % u osoby, u které bydlí či bydleli a 4 % u nebankovní společnosti či člověka poskytující půjčky. Necelá pětina (18 %) uvedla, že si půjčila v Česku, 53 % na Ukrajině. Celkem 12 % těchto domácností uvedlo, že si půjčilo v Česku, 61 % si půjčilo na Ukrajině.

Poznámka: N=787 domácností, které se zúčastnily šetření v červnu 2023 i v srpnu 2022 a N=302 domácností, které přijely do ČR mezi červnem a prosincem 2022. Musela si Vaše domácnost půjčit peníze, aby pokryla náklady na život v Česku nebo na cestu do Česka (od února 2022)?

Úspory

Při výpadku příjmů by téměř polovině domácností vystačily úspory na méně než měsíc života

Jak dlouho by vám vystačily úspory, kdyby ve vaší domácnosti došlo k úplnému výpadku příjmů?

Pouze 19 % domácnostem by úspory vydržely na déle než měsíc

Přestože za poslední měsíce vzrostla pracovní aktivita Ukrajinců, celkově se velké části nepodařilo významněji zvýšit rodinné úspory, 71 % z nich má úspory maximálně na měsíc. Pokud to srovnáme s českou populací, v podobné situaci je 30 % Čechů.

54 % domácnostem, které bydlí v neplaceném nebytovém ubytování (v ubytovnách a hotelech), vydrží úspory jen dokonce na méně než měsíc (79 % na maximálně měsíc), pokud by u nich došlo k úplnému výpadku příjmů.

Úspory na méně než měsíc mají častěji ti, kteří pobírají humanitární dávku (50 % vs. 39 % bez HUD), nemají vlastní příjem v ČR ani na Ukrajině (54 % vs. 36 % bez příjmu), a také uprchlíci, kteří dítě (či děti) vychovávají v ČR sami (více než polovina z nich). Méně než měsíc vydrží při výpadku příjmů úspory také lidem se základním a středním vzděláním (v porovnání s vysokoškolačky).

Nejvíce narostl za poslední tři měsíce podíl domácností, které vystačí s úsporami více než měsíc, mezi uprchlíky, kteří se domluví česky. To lze vysvětlit tím, že dobrá znalost jazyka je spojena s šancí najít lepší práci, díky níž domácnost zvýší své příjmy a úspory.

Poznámka: N=1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=2351 (srpen 2022) domácností, Znění otázky: „V případě, že by ve vaší domácnosti došlo k úplnému výpadku příjmu, jak dlouho odhadujete, že by vám vystačily vaše úspory?“ Zdroj českých dat: Život k nezaplacení, PAQ Research, 2022.

Bydlení

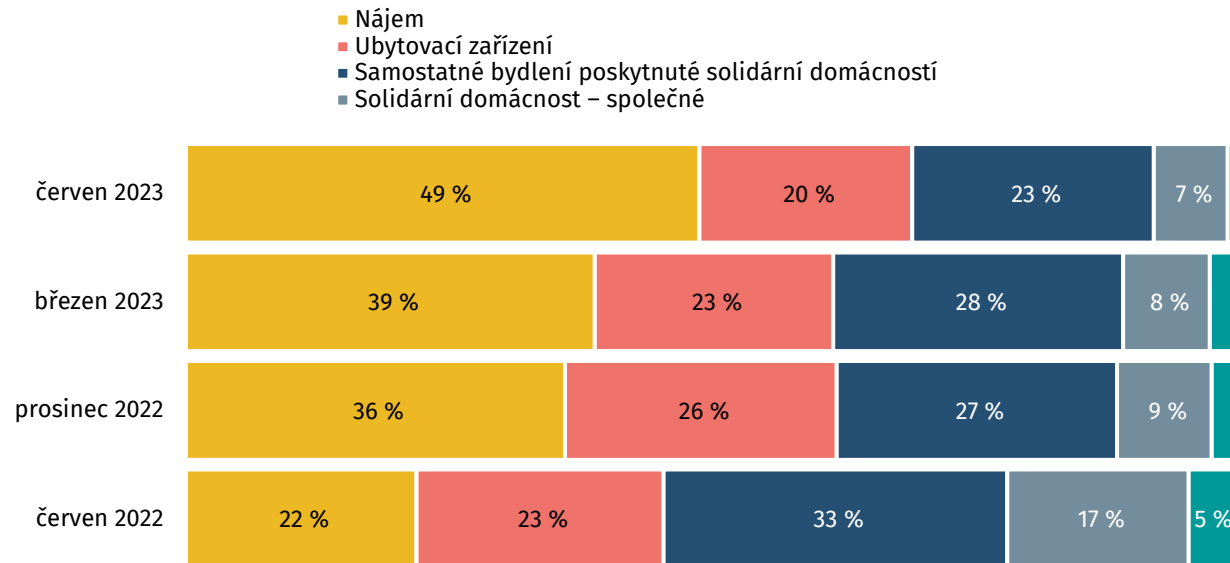
Hlavní zjištění

61 %

Domácností má zajištěné bydlení na minimálně 6 měsíců

Typy bydlení

UŽ polovina uprchlíků bydlí v nájemním bydlení

Pětina uprchlíků stále bydlí v ubytovnách a hotelech

V červnu se dále snižoval podíl bydlení poskytnutého Čechy i Ukrajinci a již polovina uprchlíků bydlela v nájmech (49 %), v Praze dokonce 53 %. Mimo Prahu byl větší podíl bydlení v ubytovnách, ale i poskytnutých Čechy.

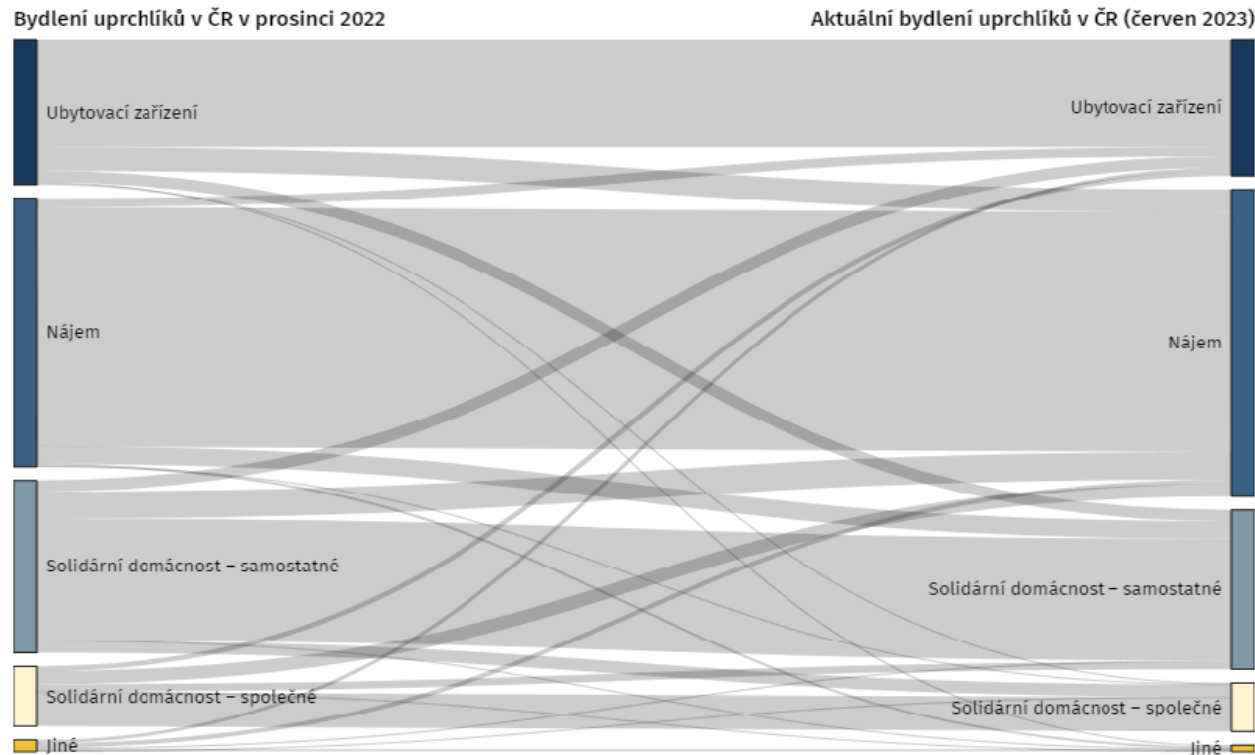
Pětina (20 %) ukrajinských uprchlíků **s dětmi stále v červnu bydlela na ubytovnách**, u uprchlíků s jedním dítětem, kteří dítě vychovávají v ČR sami, to bylo dokonce 27 %. Častěji na ubytovnách zůstávali lidé, kteří nemají v ČR ani na Ukrajině příjem a spoléhají se na dávky.

V červenci po plném náběhu může být již rozložení mírně jiné, velká část domácností z bezplatného ubytování hrazeného státem (v tomto grafu v kategorii „ubytovací zařízení“, kam však spadají i placené ubytovny) se přestěhovala a zatím není jasné, v jakém poměru se tyto domácnosti nastěhovaly do nájmu, k českým a ukrajinským solidárním domácnostem a do placených ubytoven.

Představená data jsou v souladu s nedávným **výzkumem Ukrajinci uprchlíci v Česku** mezi 8385 uprchlíky starších 15 let, kteří žádali o prodloužení dočasné ochrany a vyplnili dobrovolný dotazník distribuovaný Ministerstvem vnitra ČR.

Změny v bydlení u ukrajinských uprchlíků v první polovině roku 2023

Část uprchlíků ze solidárních domácností se přesunula do nájmu a na ubytovny

Do nájmu se více přesouvají domácnosti s příjmem z práce

V nájmu bydlí aktuálně 55 % uprchlíků, v jejichž domácnosti má někdo příjem z práce, oproti 45 % uprchlíků v domácnostech bez příjmu z práce, pro které je nájem s častou nutností složit počáteční kauci finančně nedostupný.

V nájmech jsou častěji uprchlíci, kteří chtějí v Česku určitě zůstat (58 % z nich oproti 36 % uprchlíků, kteří se chtějí určitě vrátit na Ukrajinu), což je vzhledem k obvyklé délce nájemních smluv alespoň na rok logické.

V ubytovnách a dalších ubytovacích zařízeních jsou nejčastěji jednočlenné domácnosti (34 % z nich, oproti 20 % průměru).

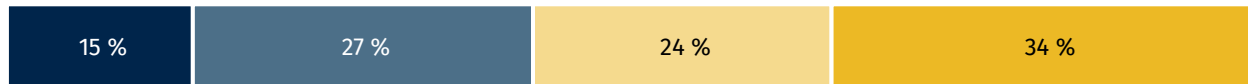
N=2547 uprchlíků v 974 domácnostech. Graf zahrnuje uprchlíky, kteří se zúčastnili měření v prosinci 2022 a v červnu 2023. Ubytovací zařízení jsou ubytovny, penziony a hotely. Solidární domácnosti jsou zpravidla byty (samostatné) či pokoje (sdílené) poskytnuté Ukrajincům takzvanými solidárními domácnostmi – českými či ukrajinskými domácnostmi, které uprchlíky ubytovávaly zdarma či za drobný příspěvek (a zároveň za to mohly čerpat do konce června státní příspěvek). Interaktivní verze grafu [je k dispozici zde](#).

Stěhování se do nájmu

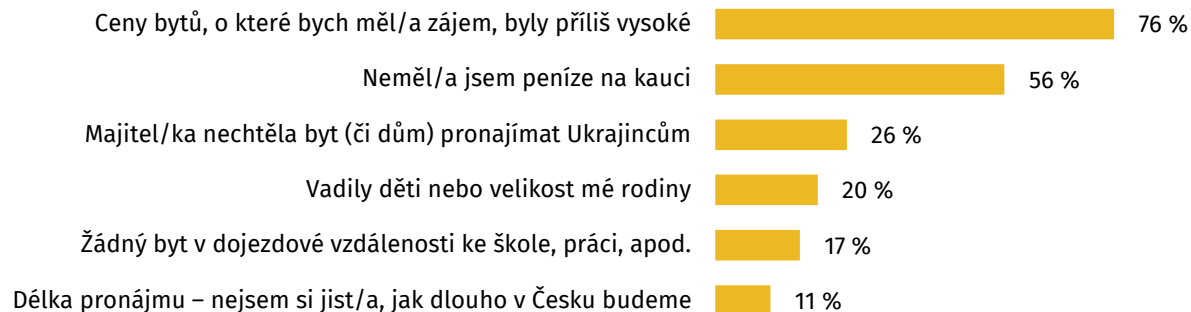
Dvě třetiny lidí, kteří v nájmu nebydlí, mají o nájemní bydlení zájem

Zkoušeli jste či zkoušíte se již přestěhovat do nájmu či jiného bytového bydlení?

- Ano – aktuálně aktivně hledáme jiné bydlení
- Ano – hledali jsme jiné bydlení, ale bylo to neúspěšné
- Ne – chtěli bychom bydlet jinde / přemýšlíme o tom, ale zatím jsme to aktivně neřešili
- Ne – současné bydlení nám vyhovuje

Proč se přestěhování do nájmu zatím nepovedlo? S jakými překážkami a obtížemi jste se setkal/a? Odpovědi, které uvedlo více než 10 % uprchlíků, kteří se zkoušeli nebo chtějí přestěhovat. Respondenti mohli zvolit více odpovědí.

Hlavní bariérou pro přestěhování do nájmu jsou pro uprchlíky finance

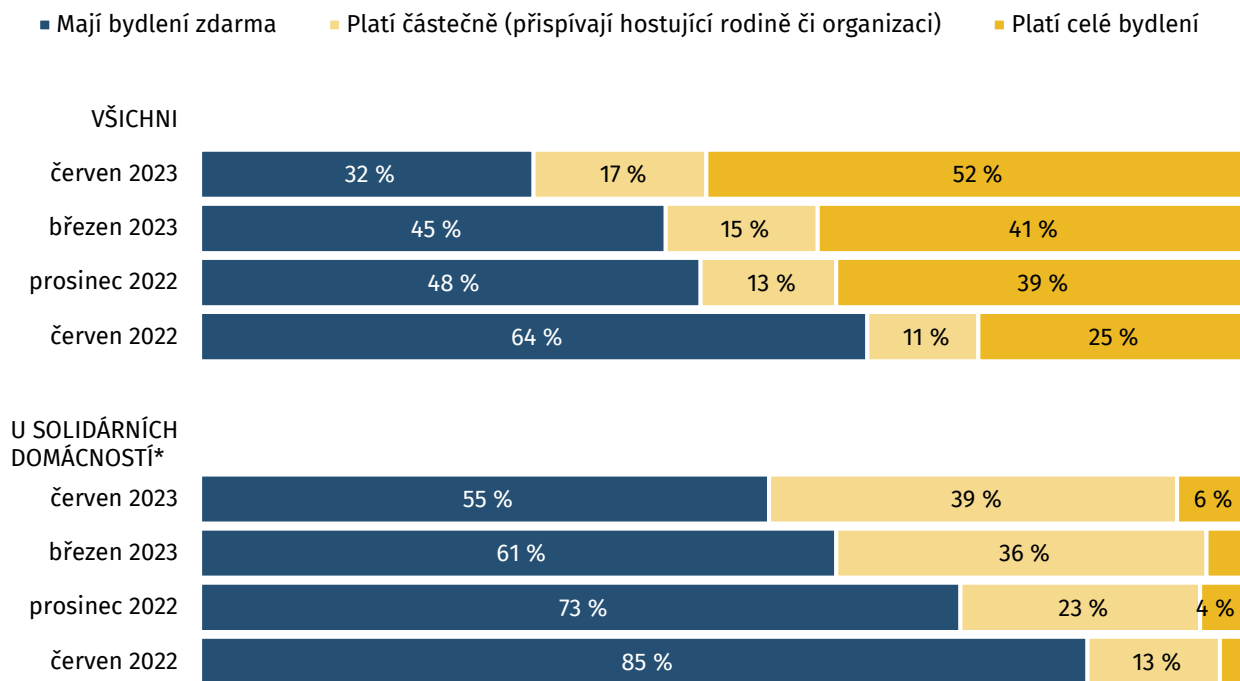
Nedostatek peněz na placení tržní ceny nájmu nebo uhrazení obvyklé povinné kauci zmiňují uprchlíci jako nejčastější důvod, proč se přestěhování do nájmu zatím nepodařilo (z těch, kteří bydlí aktuálně v jiném bydlení – zejména v ubytování poskytnutém Čechy či Ukrajinci, v ubytovnách či ve státním humanitárním ubytování).

Čtvrtina uprchlíků uvedla, že se při hledání nájmu setkali s diskriminací kvůli své národnosti. Desetina uprchlíků se do nájmu stěhovat nechce kvůli nejistotě, jak dlouho v ČR zůstanou.

Poznámka: N=966 uprchlíků, kteří bydlí v nebytovém ubytování nebo společně s Čechy či Ukrajinci v solidárních domácnostech (červen 2023), N=633 uprchlíků, kteří bydlí v nebytovém ubytování nebo sdíleném bydlení poskytnutém solidární domácnosti a zkoušejí nebo se chtějí přestěhovat (červen 2023), Znění otázek: Zkoušeli jste či zkoušíte se již přestěhovat do nájmu či jiného bytového bydlení?“ „Proč se přestěhování do nájmu zatím nepovedlo? S jakými překážkami a obtížemi jste se setkal/a?:

Uprchlíci s bydlením zdarma

Počet uprchlíků v bezplatném ubytování výrazně klesl ještě před platností Lex Ukrajina V

Zatímco loni v červnu si celé ubytování platilo jen 25 % uprchlíků, v červnu to bylo 52 %

Častěji měli bydlení zdarma (ve státním humanitární ubytování** či v solidárních domácnostech) uprchlíci, kteří přijeli do ČR od června 2022, lidé starší 50 let, domácnosti s dětmi a domácnosti s HUD.

Pokles bezplatného bydlení se týká hlavně uprchlíků v solidárních dom, v nichž bydlí stále méně uprchlíků (v červnu 2022 tam bydlelo 50 % domácností, nyní 30 %). Zároveň klesá podíl solidárních dom., které poskytují ubytování zdarma (viz spodní část grafu).

Podíl uprchlíků ve státním hum. ubytování se příliš neměnil, ale od července lze v důsledku Lex Ukrajina V. v této skupině očekávat značný pokles, který je již viditelný v oficiálních statistikách (více na straně 5).

65 % solidárních domácností dostávalo od státu solidární příspěvek

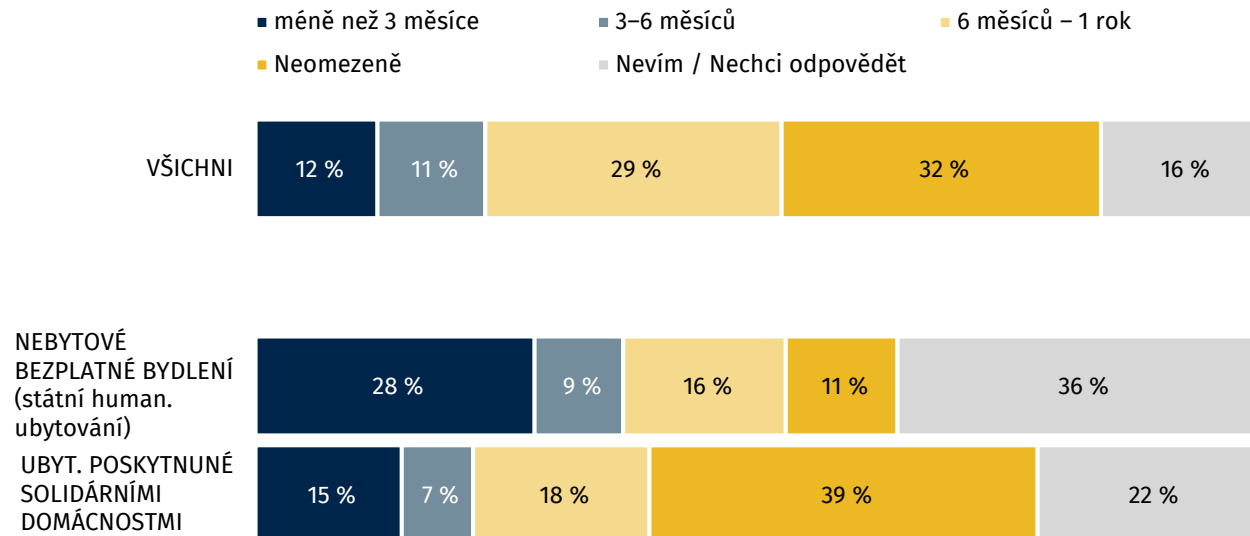
Výrazně častěji ho čerpaly domácnosti mimo Prahu (72 % oproti 48 % domácností v Praze). Od července stát přispívá uprchlíkům na bydlení skrze HUD (pokud mají uprchlíci na HUD v daném měsíci nárok a zažádají si o ni, více informací na straně 5).

Poznámka: N=3698 (červen 2023), N=3912 (březen 2023), N=4758 (prosinec 2022), N=4725 (červen 2022) všichni uprchlíci a N=1128 (červen 2023), N=325 (březen 2023), N=1676 (prosinec 2022), N=2306 (červen 2022) – uprchlíci ubytování u solidárních domácností (v samostatném či sdíleném bydlení). Znění otázky: „Platíte za své současné ubytování?“ *Solidární domácnosti jsou všechny české i ukrajinské domácnosti, které poskytly uprchlíkům samostatné, nebo sdílené bydlení. **Jako využívající státního humanitární ubytování počítáme s jistým zjednodušením všechny uprchlíky v nebytovém bydlení (tj. v ubytovnách, penzionech, hotelích), které pro ně bylo bezplatné, ačkoliv malé části uprchlíků mohl bydlení financovat i někdo jiný než stát – např. neziskové organizace.

Zajištěné bydlení

23 % domácností má zajištěné bydlení jen na pár měsíců. Dlouhodobé bydlení má třetina domácností

Jak dlouho můžete ve stávajícím ubytování zůstat (na základě smlouvy, domluvy či nároku pro osoby s dočasnou ochranou)?

28 % domácností může ve státním humanitárním bydlení zůstat maximálně na 3 měsíce

Více než třetina uvedla, že neví či nechce odpovědět, což může souviset s nejistotou týkající se aplikace změn spojených Lex Ukrajina. V zejména u smíšených domácností (domácností, které mají zranitelné i nezranitelné osoby, tyto skupiny se liší v nároku na bezplatné ubytování – viz podrobněji další strana).

Méně než 3 měsíce může v současném ubytování zůstat také 22 % ukrajinských domácností ubytovaných solidárními domácnostmi. Ze skupiny uprchlíků nejvíce ohrožených příjmovou chudobou (s příjmem do 50 % mediánu) může zůstat v současném bydlení maximálně 3 měsíce 14 % domácností.

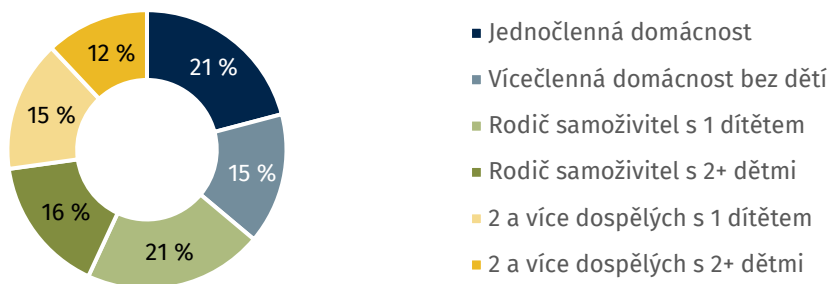
Nejdéle mohou uprchlíci zůstat v nájmu – 31 % neomezeně (respektive více než 1 rok) a 41 % může v nájmu zůstat 6 měsíců – 1 rok.

Poznámka: N=1425 domácností (červen 2023). N=167 domácností ubytovaných v nebytovém bezplatném bydlení (státní humanitární ubytování). N=394 domácností ubytovaných u solidárních domácností. Jako využívající státního humanitární ubytování počítáme s jistým zjednodušením všechny uprchlíky v nebytovém bydlení (tj. v ubytovnách, penzionech, hotelích), které pro ně bylo bezplatné, ačkoliv malé části uprchlíků mohl bydlení financovat i někdo jiný než stát – např. neziskové organizace.

Uprchlíci ve státním humanitárním ubytování*

Tři čtvrtiny domácností již nemůžou zůstat ve státním humanitárním ubytování zcela bezplatně

Domácnosti ve státním humanitárním ubytování* – typ rodiny

Domácnosti ve státním humanitárním ubytování* – podíl zranitelných osob

U smíšených domácností zůstal nárok na bezplatné bydlení jen zranitelným osobám

Smíšené domácnosti jsou ty, v nichž je část domácnosti zranitelnými osobami a část mezi zranitelné nepatří (např. matka s osmiletým dítětem – matka je nezranitelná osoba, dítě je zranitelná osoba).

Povinnost platit za ubytování se s Lex Ukrajina V dotkla všech nezranitelných osob, zatímco zranitelné osoby v domácnosti (typicky děti, senioři nebo osoby pečující o dítě do 6 let) mohou setrvat ve státním humanitárním ubytování nadále bezplatně. Nezranitelné osoby jsou ve smíšených domácnostech především rodiče dětí starších 6 let, nebo další dospělí v domácnosti, kteří nejsou pečující osobou o dítě do 6 let. Změny se nedotknou domácností, ve kterých jsou jen zranitelné osoby (např. matka s tříletým dítětem), těch bylo v červnu ze všech bezplatně ubytovaných ale pouze 26 %.

Mezi červnem a červencem počet bezplatně ubytovaných uprchlíků ve státním humanitárním ubytování výrazně klesl, zatímco v červnu zde bezplatně bydlelo podle oficiálních statistik o osobách v nouzovém bydlení k 24. 7. (**HUMPO**) zhruba 70 000 uprchlíků, 24. 7. to bylo přibližně 24 000. Asi 34 % uprchlíků ubytovaných v červnu tedy bydlelo v červenci nadále bezplatně a ostatní museli začít platit, nebo se přestěhovat.

N = 167 domácností v nebytovém bezplatně poskytovaném ubytování (červen 2023). Do června byl používán název „nouzové bydlení“. *Jako využívající státního humanitární ubytování počítáme s jistým zjednodušením všechny uprchlíky v nebytovém bydlení (tj. v ubytovnách, penzionech, hotelích), které pro ně bylo bezplatné, ačkoliv malé části uprchlíků mohl bydlení financovat i někdo jiný než stát – např. neziskové organizace.

Znalost češtiny

Hlavní zjištění

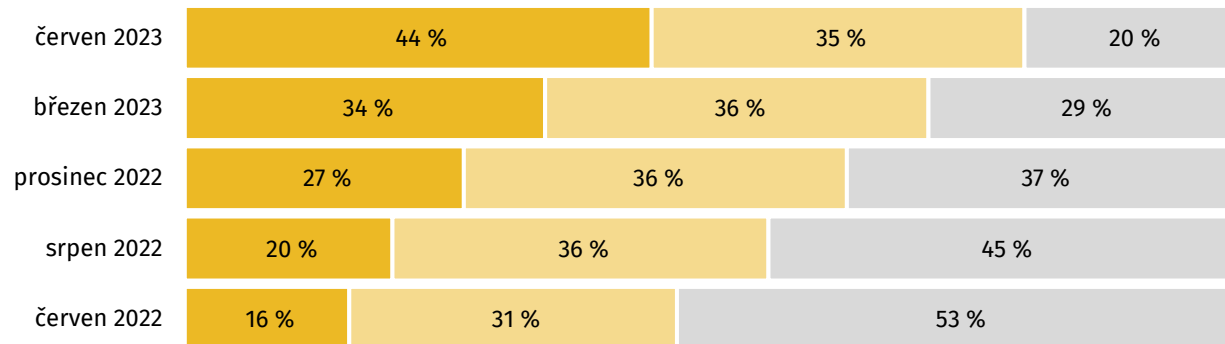
44 %

dospělých uprchlíků se česky domluví v běžných situacích

Znalost češtiny

Znalost češtiny se stabilně zvyšuje, domluví se 44 % dospělých

- Domluví se v běžných situacích a rozumí textu
- Dá dohromady pár vět a jednodušším rozumí
- Umí některé fráze nebo nic

Podle svých slov dá 79 % uprchlíků dohromady alespoň pár vět a jednodušším rozumí

Nicméně 20 % stále umí jen pár frází nebo ani to ne. Jde častěji o seniory (nad 65 let stále ve 49 % případech podle svých slov zná jen pár frází) a lidi, kteří nepracují nebo mají práci dálkově na Ukrajině.

Ženy se domluví (podle svého hodnocení) lépe než muži, ale rozdíl mezi nimi se oproti minulému dotazování zmenšil. Zatímco v březnu 2023 uvedlo 37 % mužů a 27 % žen, že stále neumí ani základy češtiny, v červnu 2023 už je to pouze 24 % mužů a 19 % žen.

Lépe česky se také naučili ti, kteří jsou nakloněni k tomu zůstat v zahraničí než ti, kteří se plánují vrátit na Ukrajinu.

Poznámka: N = 1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=1623 (prosinec 2022), N=2351 (srpen 2022), N=1700 (červen 2022); pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost. Znění otázky: „Jaké jsou vaše jazykové znalosti v následujících jazycích? (čeština)“

Znalost češtiny podle příchodu do ČR

Polovina uprchlíků z první vlny se dnes domluví česky

Znalost češtiny	Přijeli brzy: únor–květen 2022 (a zůstávají v ČR i nyní)					Přijeli později: červen 2022–květen 2023		
	Červen 2022	Srpen 2022	Prosinec 2022	Březen 2023	Červen 2023	Prosinec 2023	Březen 2023	Červen 2023
<i>Stav v měsíci:</i>								
domluví se v běžných situacích a rozumí textu	16 %	20 %	34 %	38 %	50 %	12 %	21 %	31 %
dá dohromady pár vět a jednodušším rozumí	31 %	36 %	40 %	38 %	35 %	28 %	32 %	37%
Umí některá slova a fráze nebo nic	53 %	45 %	26 %	24 %	16 %	60 %	47 %	32 %
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Během několika měsíců pobytu jsou uprchlíci schopni se v češtině velmi zlepšit

Zatímco v létě 2022 uměla polovina uprchlíků, kteří přijeli mezi únorem a květnem 2022, jen pár slov, v červnu 2023 už 50 % z nich dokáže běžným způsobem komunikovat a rozumět textu. Pouze 16 % i po více než roce pobytu v ČR umí max. pár českých frází.

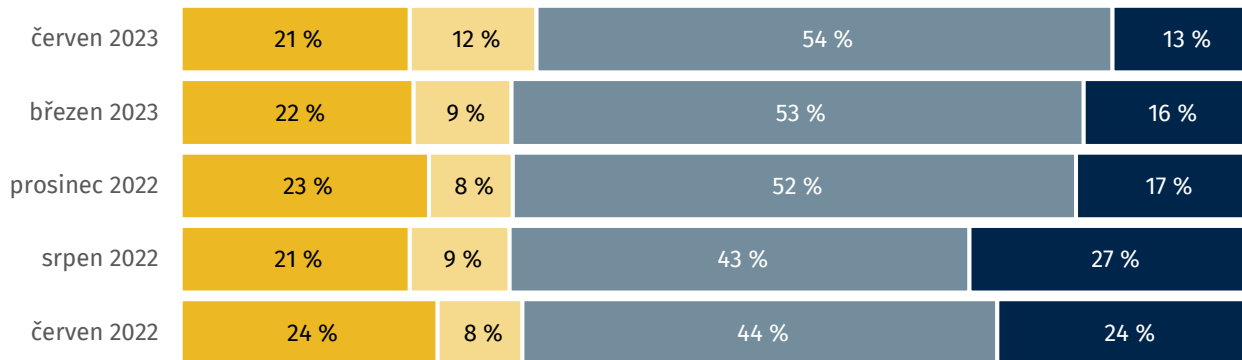
Znalosti češtiny později příchozích (od června 2022 do května 2023) rostou podobně jako u dříve příchozích v prvních měsících pobytu, momentálně se jich domluví 31 %.

Poznámka: N = 974 (červen 2023), N=1176 (březen 2023), N=1206 (prosinec 2022), N=928 (srpen 2022), N=501 (červen 2022); Pouze dospělí uprchlíci, kteří v Česku přetrvávají, resp. se účastnili výzkumu alespoň ve dvou vlnách z prosince 2022, března 2023 nebo června 2023 (tedy ne ti, kteří se mohli vrátit na Ukrajinu).

Návštěvnost kurzů češtinu u dospělých

Kurzy češtiny dlouhodobě navštěvuje zhruba třetina uprchlíků

- Chodí na kurz češtiny – prezenčně
- Chodí na kurz češtiny – online
- Nechodí na kurz, ale studují češtinu samostatně či jinou formou
- Neučí se česky*

Účast na prezenčních kurzech češtiny neroste

Klesá podíl těch, kteří se vůbec neučí česky, ale návštěva prezenčních kurzů češtiny neroste, pohybuje se stabilně okolo 20 % (dospělých uprchlíků). Většina tedy spoléhá na jiné formy studia češtiny, více než polovina na samostudium.

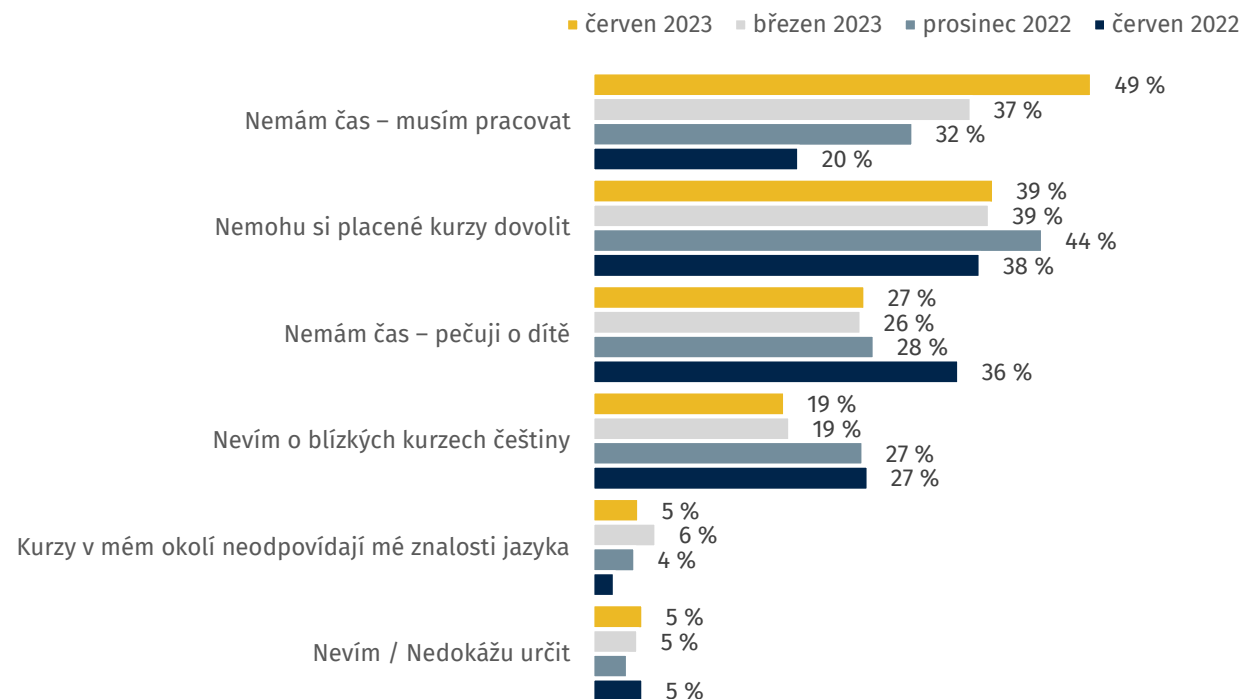
Kurzy častěji navštěvují uprchlíci, kteří jsou v Česku už od jara 2022 (35 %), a lidé starších věkových kategorií, především 50–64 let (45 %), a také ženy (35 %) oproti mužům (28 %).

Lidé, kteří momentálně dělají nejkvalifikovanější profese (specialisté a řídicí pracovníci), navštěvují kurzy nejčastěji, více online (24 %) než prezenčně (20 %).

Bariéry výuky češtiny

Nejčastějšími bariérami účasti v kurzech jsou nedostatek času a finance

Pouze uprchlíci, kteří nenavštěvují kurzy češtiny a chtěli by:

Nedostatek času na kurz kvůli práci je stále častější

Překážky návštěvy kurzů češtiny se časem mění. Zatímco před rokem (červen 2022) byl jedním z největších problémů nutnost starat se o děti (mnoho z nich stále nenavštěvovalo školu), na konci roku 2022 se jednalo o nedostatek financí na kurzy, dnes je problém skloubit kurzy časově s prací.

Častěji si nemohou kurzy dovolit uprchlíci žijící v Praze, kde jsou kurzy dražší (48 %), také uprchlíci s nižším vzděláním.

Poznámka: N=913 (červen 2023), N=880 (březen 2023), N=1064 (prosinec 2022), N=1111 (červen 2022); Lidé, kteří nenavštěvují kurz češtiny a kteří nedeklarují, že se nepotřebují učit česky. Znění otázky: „Co Vám brání navštěvovat kurzy češtiny?“

Integrace

Hlavní zjištění

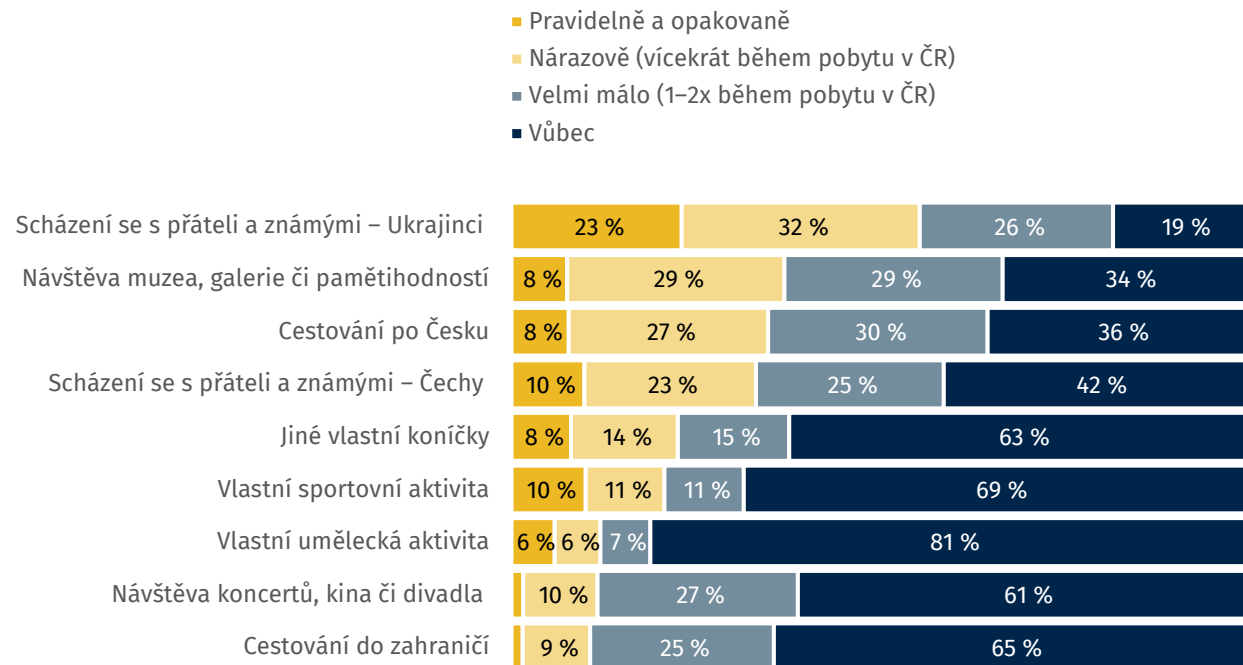
64 %

**uprchlíků se osobně setkalo s diskriminací. Nejčastěji
při hledání bydlení nebo práce**

Volnočasové aktivity dospělých

Třetina uprchlíků se ve volném čase schází s přáteli či se známými z Česka. Jen 1 z 10 ale pravidelně

Jak často uprchlíci během pobytu v Česku dělají následující aktivity?

Dvě třetiny uprchlíků se nevěnují ve volném čase sportu, umělecké aktivitě, ani kultuře

Vlastní umělecké aktivitě se v ČR vůbec nevěnuje 81 % uprchlíků, sportovní aktivitě 69 %. Lidé na ubytovnách a také ti, kteří se plánují vrátit zpět na Ukrajinu, výrazně méně tráví volný čas jakýmkoliv volnočasovými aktivitami. Ačkoliv u lidí na ubytovnách to může být dáno tím, že v ČR nejsou dlouho. Bariérou pro volnočasové aktivity jsou pro velkou část uprchlíků finance (viz 73 % domácností, které si nemohou dovolit placené aktivity jako je sport nebo vysoký podíl uprchlíků trpících příjmovou chudobou viz strany 23 a 24).

Více než třetina uprchlíků ve volném čase cestuje po Česku či navštěvuje památky

Hned po scházení se s ukrajinskými přáteli je to pro uprchlíky nejčastěji realizovaná volnočasová aktivita. Třetina uprchlíků se tedy již dokázala integrovat natolik, že rozvíjí přátelské kontakty s Čechy. Častější je to u uprchlíků, kteří jsou zde už delší dobu.

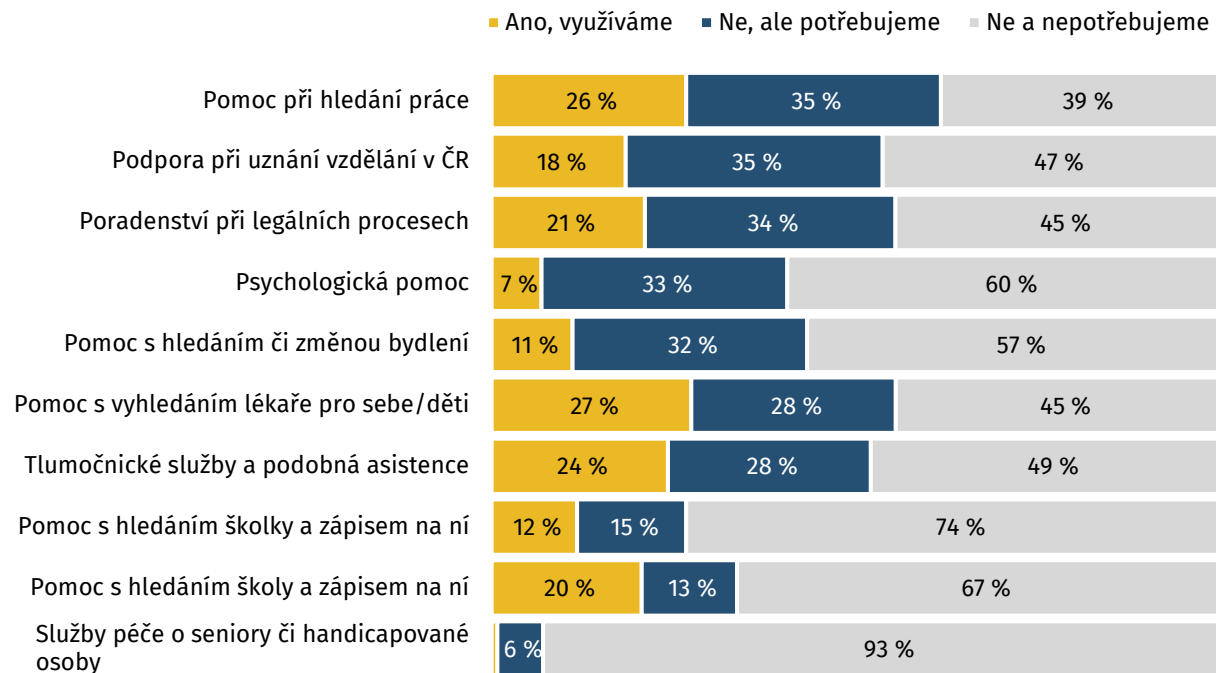
Druh volnočasových aktivit souvisí se vzděláním – vysokoškolsky vzdělaní uprchlíci výrazně častěji vyhledávají kulturu nebo cestují. Mladí lidé pod 30 let se častěji setkávají s ukrajinskými přáteli, věnují se sportu, umění i cestují do zahraničí. Uprchlíci žijící v Praze méně cestují po ČR, zato více navštěvují kulturu.

Poznámka: N = 1425 (červen 2023), pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost Znění otázky: „Jak často vy osobně během pobytu v Česku děláte následující aktivity?“

Čerpání služeb v ČR

Více než třetina uprchlíků by potřebovala pomoc s hledáním práce

Využíváte v Česku následujících služeb? Pokud ne, potřeboval/a byste je?

Třetina uprchlíků potřebuje psychologickou pomoc

Častěji ji potřebují ženy (36 % oproti 26 % mužů), ženy ji také častěji využívají (8 % žen oproti 4 % mužů), což může souviset s tím, že ženy jsou obecně návštěvě psychologa otevřenější.

Největší nenaplněná potřeba je pomoc s uznáváním vzdělání a hledání práce, které potřebuje shodně 35 % uprchlíků. Pomoc s hledáním práce aktuálně využívá čtvrtina uprchlíků.

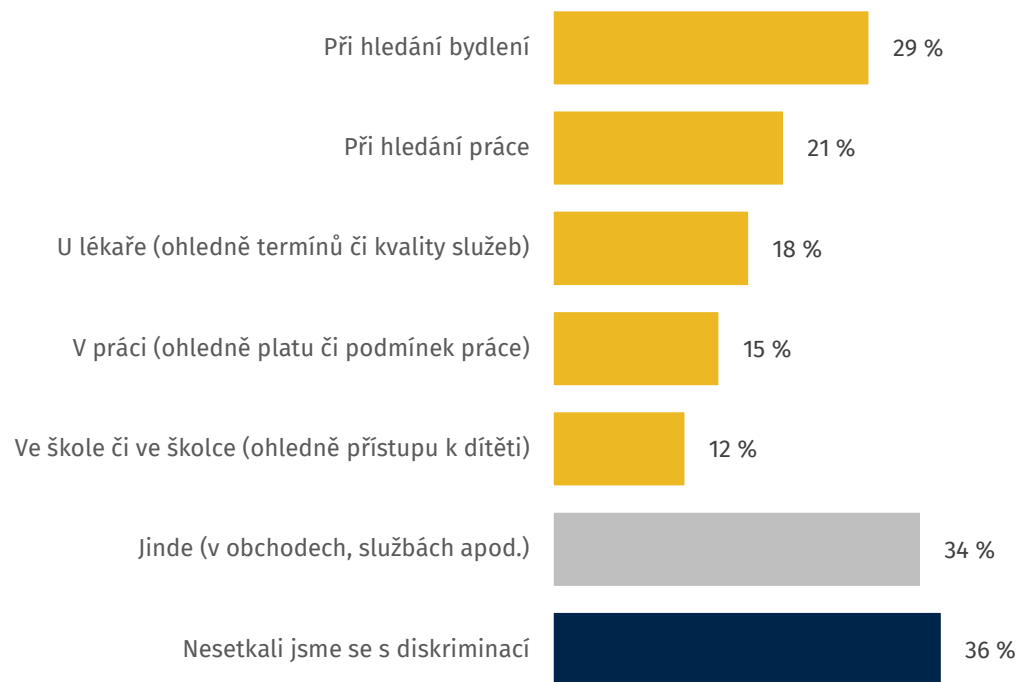
Nejčastěji uprchlíci využívají pomoci s nalezením lékaře (27 %) nebo tlumočnické služby (24 %). Zatímco ještě na konci roku 2022 40 % dotázaných (kteří tuto službu nevyužívali) potřebovalo tlumočnicka, dnes je to 28 %. Podobný trend je u asistence s hledáním lékaře i dalších byrokratických procesů.

Poznámka: N = 1425 (červen 2023). Pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost. Znění otázky: „Využíváte v Česku následujících služeb? Pokud ne, potřeboval/a byste je?“

Zkušenost s diskriminací

64 % uprchlíků se v ČR setkalo s diskriminací

V jakých situacích se v ČR uprchlíci (hlavní respondent či členové jeho domácnosti) setkali s diskriminací?

Nejčastěji zažívají uprchlíci diskriminaci při hledání bydlení

29 % uprchlíků má osobní zkušenost s diskriminací při hledání bydlení v České republice a 21 % při hledání práce.

Méně zkušenosti s diskriminací deklarují starší lidé (mezi 50–64 lety 44 % nemá zkušenost), mezi seniory dokonce 63 %. Mladí lidé pod 30 let zmiňují nejčastěji zkušenost s diskriminací při hledání bydlení a u lékaře.

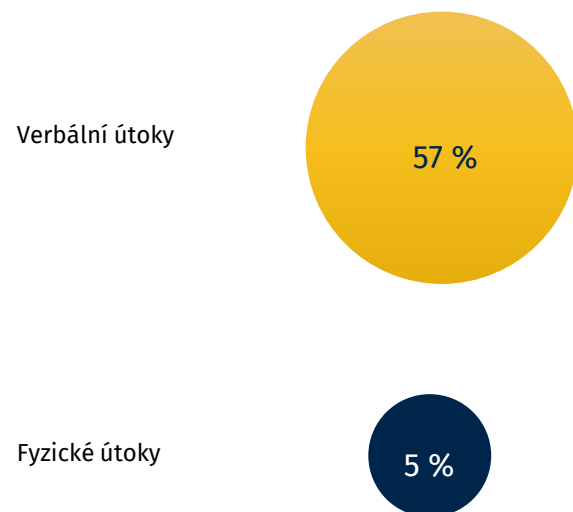
Výrazně častěji se setkali s diskriminací při hledání bydlení uprchlíci v Praze (37 %) než mimo Prahu (26 %), což zřejmě souvisí s tím, že v Praze jsou výrazně častěji lidé v nájemním bydlení a zároveň je velká poptávka, majitelé tak mohou upřednostňovat Čechy, u kterých je větší pravděpodobnost, že v bydlení déle vytrvají, zatímco Ukrajinci se mohou vracet domů. Není rozdíl mezi uprchlíky s dětmi v domácnosti a bez nich.

Poznámka: N = 1425 (červen 2023). Pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost. Znění otázky: „V jakých situacích jste se Vy či člen Vaší domácnosti v ČR setkal/a s diskriminací, protože jste z Ukrajiny?“

Zkušenost s verbálními / fyzickými útoky

S verbálními útoky se kvůli svému původu setkala více než polovina uprchlíků

Podíl uprchlíků, který deklaruje, že se setkali (hlavní respondent, nebo někdo z jeho domácnosti) s následujícími typy útoků:

Zkušenost s verbálními i fyzickými útoky častěji zmiňují ženy

Také mladí dospělí pod 40 let mají mnohem častější zkušenost s verbálními útoky kvůli jejich původu (62 %) oproti např. seniorům (30 %).

Souvisí to také s odvětvím, ve kterém uprchlíci pracují. Dvě třetiny pracovníků ve službách byly vystaveny verbálním útokům. Totéž častěji zmiňují také lidé pobírající HUD.

Alarmující je, že 14 % rodičů samoživitelů se dvěma či více dětmi z Ukrajiny uvádí, že někdo z jejich domácnosti má zkušenost s fyzickým útokem kvůli svému původu – zde se pravděpodobně často jedná o fyzické útoky mezi dětmi. Avšak u rodin s více dětmi a dvěma dospělými v domácnostech toto reportuje pouze 6 %.

Plán návratu na Ukrajinu

Hlavní zjištění

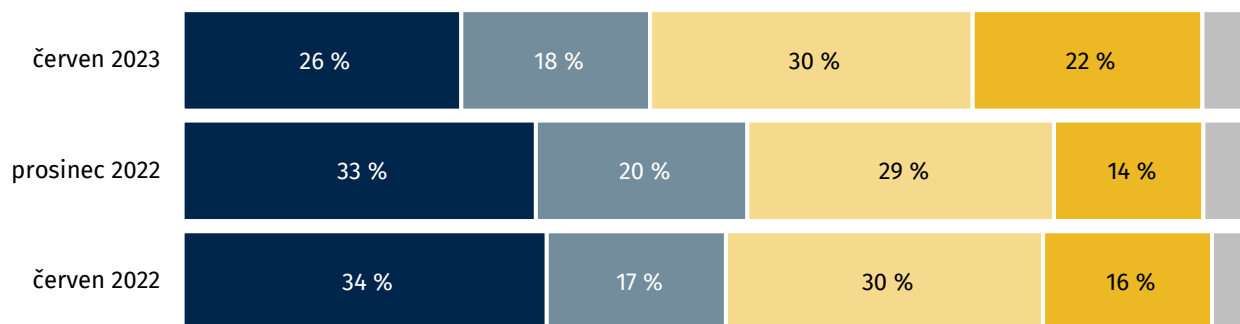
52 %

uprchlíků se kloní k tomu zůstat v Česku. Jejich podíl v čase stoupá

Plán návratu na Ukrajinu

Polovina uprchlíků chce v tuto chvíli spíše zůstat v Česku

- Určitě se chtějí vrátit na Ukrajinu
- Spíše se chtějí vrátit na Ukrajinu
- Spíše chtějí zůstat v zahraničí (v Česku nebo i v jiné zemi)
- Určitě chtějí zůstat v zahraničí (v Česku nebo v jiné zemi)
- Neví

S rostoucí délkou pobytu chtějí uprchlíci častěji zůstat v Česku

54 % uprchlíků, kteří přijeli před červnem 2022 se kloní k tomu v ČR zůstat oproti 46 % uprchlíků, kteří přijeli do Česka až po červnu 2022. Dříve příchozí uprchlíci se již více integrovali do české společnosti. Celkem 75 % Ukrajinců, kteří chtějí určitě zůstat v ČR, zde má práci, zatímco z uprchlíků, kteří se určitě chtějí vrátit na Ukrajinu, v Česku pracuje 56 % (z ekonomicky aktivní populace).

Hůře integrování jsou uprchlíci s nízkou znalostí češtiny, kteří se chtějí na Ukrajinu vrátit téměř dvakrát častěji než uprchlíci, kteří se česky domluví. Na Ukrajinu se chce vrátit určitě či spíše 62 % uprchlíků, kteří neumí česky vůbec nebo jen pár slov, oproti 34 % Ukrajinců, kteří se česky domluví.

91 % z uprchlíků, kteří se kloní k tomu zůstat v ČR nebo jinde v zahraničí, se neplánuje přesouvat mimo Českou republiku, přesun do zahraničí plánuje 5 % uprchlíků z této skupiny.

Z deklarací, že se uprchlíci chtějí spíše vrátit na Ukrajinu, než zůstat v Česku, nelze vyvozovat, že se tyto uprchlíci skutečně na Ukrajinu vrátí. Brzký návrat neměl blíže naplánovaný v době sběru dat téměř nikdo (76 % z těch, kdo se chtějí vrátit na Ukrajinu uvedli, že zatím nemají naplánovaný návrat v rámci následujících týdnů či měsíců).

Poznámka: N=1425 (červen 2023), N=1623 (prosinec 2022), N=1700 (červen 2022), Znění otázky: „Chcete se v horizontu následujících 2 let vrátit na Ukrajinu?“

Kontakt

Autoři

Kateřina Šafářová

katerina.safarova@paqresearch.cz

Martina Kavanová

martina.kavanova@paqresearch.cz

Daniel Prokop

daniel.prokop@paqresearch.cz

[/ www.paqresearch.cz](http://www.paqresearch.cz)

